

es.0.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Numer 4 / 2013

■ W CZTERY OCZY

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „SERCE POGORZA”

- ZWYCIĘZCA W KONKURSIE „MAŁOPOLSKI LIDER
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ 2013”
W KATEGORII DEBIUT ROKU

■ SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

KONKURS

MAŁOPOLSKI LIDER PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
SPOŁECZNEJ 2013

■ DOBRE PRAKTYKI

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „OPOKA”

- ZAWSZE PIERWSZA

Małopolska

es.O.es

Biuletyn Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków

tel.: 12 422 06 36; fax 12 422 06 36 wew. 44

e-mail: biuro@rops.krakow.pl

www.rops.krakow.pl

Biuro Projektu „Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej”

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Kunickiego 5

30-134 Kraków

tel./fax: (+48) 12 426 88 10

www.es.malopolska.pl

Zespół redakcyjny:

Wioletta Wilimska - Redaktor naczelny

Rafał Barański

Iwona Hirsch-Chojnacka

Okładka i skład:

Agencja Reklamowa Po Prostu Sp. z o.o.

e-mail: biuro@arpoprostu.pl

www.arpoprostu.pl

ISSN 1231-2770

Nakład: 1500 egz.

Druk:

GRAFPOL Agnieszka Blichniarz-Krupińska

ul. Stefana Czarnickiego 1, 53-650 Wrocław

Wydawnictwo współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby chętne do współpracy zapraszamy do podzielenia się swoimi osiągnięciami i ciekawostkami dotyczącymi problematyki ekonomii społecznej z Państwa terenów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

es.o.es

SPIS TREŚCI

■ WSTĘP	2
■ AKTUALNOŚCI	3
IV Tydzień Ekonomii Społecznej na małopolskich uczelniach.....	3
Projekt ustawy o pomocy osobom niesamodzielnym a sytuacja domów pomocy społecznej.....	4
■ DOBRE PRAKTYKI	6
Spółdzielnia socjalna „Opoka” - zawsze pierwsza	6
W Czajowicach, w gminie Wielka Wieś.....	9
■ SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ	11
Konkurs Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013.....	11
Spółdzielnie socjalne szansą rozwoju lokalnego - podsumowanie konkursu dotacyjnego.....	13
Ekonomia społeczna na krakowskim Rynku Głównym.....	14
Małopolscy uczniowie szkół ponadgimnazjalnych a ekonomia społeczna	17
Ekonomia społeczna w projektach systemowych realizowanych w ramach poddziałania 7.1.1 POKL przez ośrodki polityki społecznej z województwa małopolskiego.	19
■ W CZTERY OCZY	21
Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza”	21
„Opoka” wśród liderów.....	23
■ Z OBSERWATORIUM	27
Opiekunowie rodziny starszych osób zależnych.....	27

WSTĘP

Rok 2013 jest ostatnim rokiem w ramach siedmioletniej perspektywy, w której realizowana jest polityka spójności wykorzystująca europejskie źródła finansowania. Przyszły rok rozpoczyna następny siedmioletni okres, w którym realizować będziemy kolejne działania służące podniesieniu stopnia spójności społeczno-gospodarczej naszego kraju i regionu. W związku z tym, w samorządzie województwa małopolskiego trwają intensywne prace służące sprecyzowaniu zakresu działań, które będą realizowane w latach 2014-2020.

Jednym z najważniejszych obszarów, na których koncentrowane będą środki europejskie, jest polityka włączenia społecznego. Jej celem jest ograniczenie wykluczenia społecznego - zwłaszcza osób starszych i niepełnosprawnych oraz kompleksowe wsparcie rodziny. Działania zaproponowane w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 dążą do minimalizacji skali ubóstwa i podniesienia dostępu mieszkańców Małopolski do usług społecznych.

Jednym z istotnych obszarów, które mogą liczyć na wsparcie jest ekonomia społeczna - jako obszar integracji społecznej i zawodowej, który realizuje swoje cele społeczne poprzez skuteczną działalność gospodarczą. W latach 2014-2020 największe środki przeznaczone będą na założenie i rozwój przedsiębiorstw społecznych, a więc firm, które mają się stać istotnym elementem małopolskiej gospodarki, dzięki temu, że zaspokajają lokalne potrzeby użyteczności publicznej, wpływają na rozwój lokalny i mają możliwie wysoki potencjał zatrudnieniowy.

Dotychczasowe małopolskie doświadczenia wskazują, że podejmowane przez nas działania są skuteczne - w ostatnich latach dzięki wsparciu dotacyjnemu udało się podwoić liczbę działających w Małopolsce spółdzielni socjalnych oraz stworzyć w nich wiele nowych miejsc pracy. System wsparcia ekonomii społecznej, jaki powstał w naszym regionie, został uznany za godny rekomendacji przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego dla pozostałych regionów. Nasze inicjatywy doceniane są także na arenie europejskiej - Małopolski Pakt na Rzecz Ekonomii Społecznej oraz Małopolski System Wsparcia Ekonomii Społecznej uznane zostały za jedno z najciekawszych przykładów partnerstw pomiędzy władzami publicznymi a sektorem ES i otrzymały certyfikat Reves Excellence Award 2013.

Działania zrealizowane w kończącej się perspektywie 2007-2013 pozwalają z nadzieją patrzeć na kolejne lata rozwoju przedsiębiorczości społecznej w naszym regionie, która dzięki dalszemu wsparciu publicznemu ma szansę stać się istotnym elementem budującym spójność społeczną.

Marek Sowa

Marszałek Województwa Małopolskiego

Małopolska

Mijający rok bogaty był w wydarzenia służące rozwojowi ekonomii społecznej. Powstałe dzięki wsparciu dotacyjnemu nowe spółdzielnie socjalne stają się wizytówką sektora i pokazują na czym w praktyce polega przedsiębiorczość społeczna - przyczyniają się do aktywizacji środowisk lokalnych, animują współpracę międzysektorową oraz, co najważniejsze, tworzą stabilne miejsca pracy. Dotychczasowe

doświadczenia w znaczącym stopniu wpłynęły na zaplanowany przez samorząd województwa zakres wsparcia dla sektora ekonomii społecznej w kolejnych latach. Opracowany „Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Małopolskim na lata 2014-2020” wyraźnie wskazuje funkcje ekonomii społecznej, których realizacja powinna być wzmocniona środkami publicznymi, także w ramach nowej perspektywy finansowej. Kluczowym zadaniem jest wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw społecznych (już nie tylko spółdzielni socjalnych), a także tworzenie rynku dla ich funkcjonowania poprzez upowszechnianie zleceń zadań publicznych oraz stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Stabilne finansowo przedsiębiorstwa społeczne, zakorzenione w lokalnej społeczności mogą stać się ważnym elementem rozwoju lokalnego gwarantującym zatrudnienie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Opis tych instrumentów, jak i relacje z dorocznymi wydarzeniami promującymi ekonomię społeczną w regionie (tj. Targów Ekonomii Społecznej, Tygodnia Ekonomii Społecznej, akcji edukacyjnej dla licealistów, trzeciej edycji konkursu „Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej”) znajdziecie Państwo w niniejszym numerze. Z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego roku składam Państwu najserdeczniejsze życzenia sukcesów w życiu prywatnym i zawodowym.

Wioletta Wilimska

Dyrektor Regionalnego Ośrodka
Polityki Społecznej w Krakowie

AKTUALNOŚCI

IV TYDZIEŃ EKONOMII SPOŁECZNEJ NA MAŁOPOLSKICH UCZELNIACH

W dniach 18-24 listopada 2013 r. odbyła się czwarta już edycja Tygodnia Ekonomii Społecznej na małopolskich uczelniach.

Celem Tygodnia Ekonomii Społecznej jest upowszechnienie wiedzy na temat ekonomii społecznej wśród studentów, między innymi poprzez: warsztaty, seminaria, wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej (PES) połączone ze spotkaniami z liderami i pracownikami PES, a także debatą oksfordzką, która niezmiennie od I edycji, cieszy się największym zainteresowaniem młodych ludzi.

Wzorem lat ubiegłych, Tydzień Ekonomii Społecznej wpisany został w szerszy format Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości, który jest globalną kampanią promującą postawy przedsiębiorcze wśród młodzieży. W tym roku zorganizowany w Małopolsce pod hasłem „Made in Małopolska”, zachęcał młodych ludzi do spróbowania swoich sił w roli przedsiębiorcy.

Wszystkie wydarzenia realizowane w ramach Tygodnia Ekonomii Społecznej spotkały się z dużym zainteresowaniem ze strony małopolskich „żaków”. Tegoroczna formuła wydarzenia skoncentrowana była na praktycznych warsztatach związanych z zagadnieniem przedsiębiorczości

społecznej, animacji społeczności lokalnych oraz aktywizacją zawodową („Przedsiębiorstwo społeczne jako narzędzie rozwoju lokalnego, rozwoju turystyki, promocji mikroregionu”, „Animacja lokalna w oparciu o Program Aktywności Lokalnej. Zastosowanie ekonomii społecznej w PAL” oraz „Wprowadzenie do zagadnień Job Coachingu jako narzędzia aktywizacji społeczno-zawodowej”), wizytach studyjnych m.in. w Zakładzie Aktywności Zawodowej u Pana Cogito czy „Ognisko” Sp. z o.o. Po raz pierwszy zorganizowano grę edukacyjną p.n. „Przychodzi student do spółdzielni”, która poprzez swoją interaktywną formułę pozwoliła studentom zapoznać się z zasadami tworzenia i współdecydowania o losach specyficznego przedsiębiorstwa jakim jest spółdzielnia socjalna.

Niesłabnącym zainteresowaniem cieszyła się debata oksfordzka (teza: „Ta izba twierdzi, że ekonomia społeczna jest najlepszą odpowiedzią na kryzys”), która opiera się na umiejętnym budowaniu argumentacji stanowisk za, bądź przeciw stawianej tezie poprzez

prezentację argumentów przez dwa zespoły - broniący tezy i kontrargumentujący. Debata pozwoliła studentom poznać możliwe rozwiązania jakie w czasie kryzysu ma do zaoferowania ekonomia społeczna, a także ocenić czy proponowane metody rzeczywiście są skuteczne i mają szansę się sprawdzić.

Zapraszamy do odwiedzenia strony www.es.malopolska.pl, na której w zakładce Tydzień Ekonomii Społecznej znajdziecie Państwo m.in. fotorelację oraz sprawozdanie z realizacji poszczególnych wydarzeń Tygodnia.

Anna Bukowiec

St. Referent ds. Realizacji Projektu ARES

Organizatorzy: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie przy współpracy z Uniwersytetem Ekonomicznym (UEK), Uniwersytetem Pedagogicznym (UP), Uniwersytetem Jagiellońskim (UJ), a także Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie, Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Nowym Targu oraz Wyższą Szkołą Biznesu National-Louis University w Nowym Sączu.

PROJEKT USTAWY O POMOCY OSOBOM NIESAMODZIELNYM A SYTUACJA DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Dyskutowany obecnie projekt ustawy o pomocy osobom niesamodzielnym zakłada duże zmiany w organizacji wsparcia dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji i wymagających stałej pomocy w podstawowych czynnościach życiowych i ich opiekunów.

Jak deklarują w komentarzu do swojej propozycji członkowie parlamentarnej grupy roboczej zajmującej się przygotowaniem ustawy: „W centrum naszych starań jest dobro osoby niesamodzielnej i jej bliskich, którym chcemy pomóc w utrzymaniu maksymalnego poziomu autonomii, dobrostanu oraz wydolności opiekuńczej. W pierwszym rzędzie, z wykorzystaniem ich własnych możliwości i zasobów.” Oznacza to, że wśród podstawowych założeń ustawy znajduje się takie, że, o ile to tylko możliwe, osoba niesamodzielna ma otrzymywać wsparcie w swoim dotychczasowym środowisku życia, a centralną rolę w procesie opieki nad nią ma pełnić rodzina i/lub inni opiekunowie nieformalni. Tylko wtedy, gdy takie rozwiązanie będzie niemożliwe, za zgodą jej lub, w przypadku osób które nie są w stanie podejmować samodzielnie decyzji, za zgodą opiekuna lub na skierowanie OPS, będzie osoba niesamodzielna okresowo lub na stałe zamieszkiwać w ośrodku pobytu całodobowego.

Ustawa przewiduje wprowadzenie trzech stopni niesamodzielnosci, w zależności od zakresu, w jakim dana osoba niepełnosprawna potrzebuje pomocy w podstawowych czynnościach życiowych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Największą zależność oznaczać będzie pierwszy stopień niesamodzielnosci dotyczący osób, które potrzebują opieki i pomocy przez całą dobę, tzn. „kilka razy

dziennie w tym w nocy, przez minimum 6 godzin” w zakresie higieny osobistej, karmienia, przemieszczania się i innych czynności. Tylko osoby, wobec których zostanie orzeczony pierwszy stopień niesamodzielnosci, a rodzina

nie będzie w stanie pomóc w opiece nad nimi, będą otrzymywać czek opiekuńczy do wykorzystania w całodobowej placówce opiekuńczej.

Wprowadzenie czeków opiekuńczych ma, zgodnie z intencjami autorów

Według projektu ustawy planuje się stworzenie nowych kryteriów orzekania o niesamodzielnosci, wprowadzenie bonów opiekuńczych, a także urlopów w celu opieki nad osobami niesamodzielnymi. Są to bez wątpienia dobre posunięcia z punktu widzenia aktualnego niewydolnego systemu pomocowego, który bez wątpienia domaga się natychmiastowych zmian. Nowa ustawa wydaje się zapewniać większe wsparcie dla osób niesamodzielnosci, w tym coraz większej grupy osób starszych, bardzo czytelnie też zwraca uwagę, iż będzie to też m.in. konkretna pomoc finansowa, także dla rodziny. I tutaj właśnie widzę pewne zagrożenie dla domów pomocy społecznej.

Ustawa wprost zakłada, że opiekę nad osobami niesamodzielnymi sprawowałiby członkowie rodzin, bądź też inne osoby odpowiednio przeszkolone, w tym profesjonalni opiekunowie, którzy otrzymywaliby czek opiekuńczy za wykonane usługi. Przyznane świadczenia, które mogą mieć wartość nawet 1200 zł, będzie można wykorzystać na: pobyt w dziennym lub całodobowym ośrodku wsparcia (również prywatnym, pod warunkiem, że będzie zarejestrowany), na opiekę domową, opiekę krewniczą (nieformalną) oraz na świadczenia okresowe podczas urlopu świadczeniobiorcy i opiekuna (maks. 26 dni w roku). Obawiam się, iż rodziny, często dysfunkcyjne, patologiczne, które aktualnie korzystają z możliwości przebywania członka rodziny w DPS, mając możliwość uzyskania środków finansowych z tzw. „bonu” (zapewne średnio ok. 1000 zł), będą masowo zabierały niesamodzielnosci mieszkańców domów pomocy społecznej do siebie i tam sprawowały nad nimi opiekę na, niestety, bardzo niskim poziomie. Wprowadzenie ustawy może także doprowadzić do sytuacji masowego pojawienia się na rynku prywatnych firm oferujących tanie usługi opiekuńcze, nie zawsze na odpowiednim poziomie i z odpowiednio wykwalifikowanym personelem - nastawionych na zysk, a nie faktyczną pomoc potrzebującym. Zachęta materialna do opieki nad niesamodzielnymi oraz tanie, ale nie dobre, usługi opieki w domu osoby zależnej mogą zmniejszyć ogólne zainteresowanie usługami domów pomocy społecznej, co pogorszy nie tylko sytuację rynkową DPS, ale także - zwłaszcza w pierwszych latach po wprowadzeniu ustawy - sytuację osób o najwyższym stopniu niesamodzielnosci, które będą pozbawione opieki na odpowiednio wysokim poziomie.

Marta Jamrozik

Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Nowodworzu

ustawy, zapewnić osobom niesamodzielnym lub/i ich opiekunom dowolność w wyborze domu pomocy, z usług którego będą chciały korzystać. Ich zdaniem wprowadzi to konkurencję pomiędzy poszczególnymi publicznymi domami pomocy społecznej, a także między nimi a placówkami tego typu prowadzonymi przez przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe i kościelne. Aby zapewnić równość szans na rynku, rozważana jest pewna deregulacja w zakresie limitów zatrudnienia w publicznych DPSach (placówek prywatnych o działalności zbliżonej do DPS, prowadzonych przez organizacje pozarządowe i kościelne, nie dotyczą takie limity), a także ujednoczenie standardów dla wszystkich ośrodków opieki całodobowej nad osobami zależnymi.

Kolejki osób oczekujących na miejsce w domach pomocy społecznej według członków parlamentarnej grupy roboczej przygotowujących ustawę mają zmniejszyć się nie tylko dzięki zniesieniu „rejonizacji” dostępu do tych placówek, ale także dzięki promocji opieki we wszelkiego rodzaju placówkach pobytu dziennego i możliwości opłacenia z użyciem czeków opiekuńczych usług świadczonych w domu osoby niesamodzielną. Choć może to spowodować mniejsze zainteresowanie osób zależnych i ich rodzin usługami domów pomocy społecznej, z drugiej strony, DPSy będą mogły poszerzyć swoją działalność w kierunku przyjmowania osób zależnych na pobyt czasowy w okresach, gdy ich stali opiekunowie nieformalni będą korzystać z przewidzianego prawem okresu odpoczynku, leczenia lub rehabilitacji. Ta tzw. „opieka wytchnieniowa” ma przysługiwać każdemu opiekunowi nieformalnemu w ramach „pakietu obowiązkowego”, przy czym w przypadku osób zajmujących się bliskimi o trzecim,

najmniejszym, stopniu niesamodzielną, będzie realizowana przez profesjonalnych opiekunów w domu osoby niesamodzielną.

Zgodnie z zamysłem twórców ustawy, różnicę między wartością czeku opiekuńczego a wysokością należności za usługi opiekuńcze pokrywać będzie z własnej kieszeni osoba niesamodzielną lub jej rodzina, a w przypadku gdy to nie będzie możliwe - gmina. Należy się zatem zastanowić, czy konkurencja między domami pomocy społecznej nie będzie się toczyć w większości przypadków nie tyle w oparciu o standard świadczonych usług, ale o jak najniższą cenę. W takiej sytuacji tym ważniejsze są przyszłe uregulowania prawne odnośnie minimalnego

zakresu i jakości usług, które będą świadczyły domy pomocy społecznej. Ta kwestia będzie jednak regulowana już po wprowadzeniu ustawy, za pomocą innych aktów prawnych.

Natalia Pięta

St. referent ds. promocji projektu

WYRÓŻNIENIE REVES

REVES (Réseau Européen des Villes & Régions de l'Économie Sociale) Europejska Sieć Miast i Regionów na Rzecz Ekonomii Społecznej to belgijska organizacja wspierająca rozwój współpracy pomiędzy lokalnymi i regionalnymi władzami publicznymi, a organizacjami sektora ekonomii społecznej.

W 2012 roku instytucje europejskie wielokrotnie prosiły o wskazanie pozytywnych przykładów skutecznych partnerstw, które godne są upowszechnienia. Z tego powodu, REVES postanowił rozpocząć przyznawanie nagrody REVESEXCELLENCE.

Jury złożone z przedstawicieli instytucji europejskich i międzynarodowych, europejskich organizacji ekonomii społecznej i członków REVES w tegorocznej edycji konkursu uznało Małopolski Pakt na Rzecz Ekonomii Społecznej oraz Małopolski System Wsparcia

Ekonomii Społecznej za jedno z najciekawszych przykładów partnerstw pomiędzy władzami publicznymi a sektorem ES. Obie inicjatywy ROPS nie tylko otrzymały certyfikat Reves Excellence Award 2013, ale również zostaną przedstawione na forum Parlamentu Europejskiego w Roczniku Reves - publikacji prezentującej dobre praktyki w zawiązywaniu partnerstw sektora ES i jednostek władzy publicznej.

DOBRE PRAKTYKI

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „OPOKA” - ZAWSZE PIERWSZA

Nieustany rozwój, pionierskość rozwiązań - te słowa padają często w odniesieniu do Spółdzielni Socjalnej OPOKA - zwycięzcy tegorocznej edycji konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej. Znalazły się też w uzasadnieniu przyznania nagrody, w którym Kapituła konkursu doceniła OPOKĘ za zbudowanie lokalnego systemu wsparcia osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, w którym ekonomia społeczna odgrywa kluczową rolę oraz za ciągłe poszukiwanie nowych, coraz lepszych rozwiązań służących aktywizacji tych osób.

PIONIERZY

Spółdzielnia Socjalna OPOKA to pierwsza w Polsce spółdzielnia socjalna zarejestrowana w formule spółdzielni socjalnej osób prawnych. Założyły ją dwa stowarzyszenia: Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Klucz” i Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne, których działalność adresowana jest do osób zagrożonych marginalizacją: niepełnosprawnych, bezdomnych, uzależnionych, długotrwale bezrobotnych. Spółdzielnia została zarejestrowana 29 października 2009 r. Jej powstanie to efekt działań Inkubatora Ekonomii Społecznej w Kluczach, utworzonego w ramach projektu „ABC Gospodarki Społecznej”, którego jednym z partnerów było Stowarzyszenie „Klucz”.

Spółdzielnia Socjalna OPOKA jest również pierwszą spółdzielnią w Polsce, która od czerwca 2012 r. prowadzi Zakład Aktywności Zawodowej w Chechle.

Starania o przyznanie statusu ZAZ rozpoczęły się już w 2011 roku. Ponieważ nie było takiego precedensu w Polsce, iż organem prowadzącym ZAZ byłaby spółdzielnia socjalna, musiała ona przez kilka miesięcy „przecierać szlaki” i borykać się z nieścisłościami polskiego prawa. Po kilku miesiącach starań, podpisana została umowa z Marszałkiem Województwa Małopolskiego na utworzenie ZAZ oraz uzyskano decyzję Wojewody Małopolskiego przyznającą statut Zakładu Aktywności Zawodowej. Dzięki temu Spółdzielnia OPOKA od maja 2012 roku zatrudniła kolejne 20 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które przygotowują dania do Restauracji „Opoka” w Kluczach.

PARTNERSTWO

Partnerskie podejście to jedna z recept na sukces OPOKI. Bazując na doświadczeniu i zaufaniu jakim w lokalnej społeczności cieszyli się założyciele spółdzielni, OPOCE szybko udało się pozyskać zlecenia. Początki jednak, jak

w każdej młodej firmie nie były łatwe. Oba stowarzyszenia oddelegowały swoich reprezentantów do zarządzania spółdzielnią, udostępniły lokal biurowy, skierowały pomoc doradczą i wolontaryjną w zakresie pomocy personelowi OPOKI w „wejściu” w życie zawodowe. Patrząc na aspekt finansowy startu spółdzielni, to opierał się on na wsparciu założycieli i samorządu oraz był efektem lokalnej współpracy. Kuchnię, wymagającą dostosowania do potrzeb żywienia zbiorowego, za niewielką odpłatnością udostępnił samorząd gminy Klucze w jednej ze szkół podstawowych. Remont przeprowadził lokalny przedsiębiorca, który zgodził się pocze-kać na zapłatę (20 tys.) kilka miesięcy. Samochód na dowóz posiłków użyczyła spółdzielni gmina. Ponieważ, jak już wspomniano, spółdzielnia powstała w ramach projektu „ABC Gospodarki Społecznej”, mogła liczyć na wsparcie Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej działającego w ramach ww. projektu. Dla OPOKI oznaczało to możliwość korzystania przez pierwszy rok z lokalu biurowego, doradztwa marketingowego, księgowego i prawnego. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne udostępniło natomiast sale na prowadzenie szkoleń i imprez.

Opoka otrzymała również dotację z OWSS w wysokości 20 000 zł., za którą kupiono drobne wyposażenie gastronomiczne i termosy do przewozu posiłków. Zastawę stołową początkowo wypożyczano od Kół Gospodyń Wiejskich.

Opoka jest przykładem na to, że lokalne partnerstwo i dobra współpraca sektora pozarządowego, samorządu i sektora prywatnego może powołać i pomóc zafunkcjonować firmie społecznej.

OFERTA

OPOKA jest spółdzielnią wielobranżową. Główny profil jej działalności to gastronomia: usługi restauracyjne (restauracja OPOKA i Cafe Safari) i cateringowe - kompleksowa obsługa przyjęć okolicznościowych w miejscu wskazanym przez klienta lub w restauracjach spółdzielni. OPOKA otrzymała certyfikat Lokalnego Produktu - utrzymując wysokie standardy żywieniowe zwraca uwagę na tradycyjne i naturalne sposoby przyrządzania potraw oraz korzysta z usług lokalnych dostawców, a w dalszej kolejności z dostawców reprezentujących sektor ekonomii społecznej.

Spółdzielnia świadczy też drobne usługi budowlane i szkoleniowe - jest organizatorem prawie 100 wizyt studyjnych z całego kraju, gdzie pokazuje „dobre praktyki” w dziedzinie ekonomii społecznej i wsparcia osób wykluczonych: niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych.

Cały wypracowany zysk jest corocznie przekazywany na cele reintegracji społecznej i zawodowej.

Klienci OPOKI reprezentują wszystkie sektory - są wśród nich osoby prywatne, instytucje publiczne, przedsiębiorstwa. Oprócz wysokiej jakości usług ważną jest odpowiednia promocja. OPOKA wykorzystuje takie kanały jak: strona internetowa, ulotki, promocje, portale społecznościowe, praca przedstawiciela handlowego.

Spółdzielnia dba każdorazowo o kontakt osobisty z klientem i ustalenie indywidualnych warunków przyjęcia zamówienia. By zachęcić klientów stosuje szereg promocji: programy lojalnościowe, promocje nowych produktów, organizacje otwartych imprez promocyjnych dla klientów i mieszkańców gminy.

ZESPÓŁ

W spółdzielni pracuje 45 osób (zatrudnionych na spółdzielczą umowę o pracę). Część z nich pracuje w niepełnym wymiarze godzin, co w przeliczeniu na pełne etaty daje liczbę 36 etatów. W przypadku większych zleceń OPOKA zatrudnia dodatkowych pracowników na umowy zlecenia (w 2012 roku było to 15 osób). Ponieważ spółdzielnia jest umocowana w partnerstwie powiatowym, do pracy w spółdzielni trafiają osoby, które kończą udział w projektach lub placówkach wsparcia partnerów i uzyskują ich rekomendacje do zatrudnienia. Większość pracowników wywodzi się z grup z trudnościami

na rynku pracy. Trafiając do OPOKI każdy pracownik może liczyć przez 12 miesięcy na wsparcie indywidualnego coacha, z którym wspólnie określa planowaną ścieżkę rozwoju w spółdzielni. Coach pomaga mu uporządkować sprawy rodzinne, prawne oraz problemy zdrowotne i psychologiczne, jak również określić plan szkoleń. Spółdzielnia stwarza warunki do realizacji tego planu, często też finansuje zaplanowane szkolenia. Wszyscy pracownicy obowiązkowo uczestniczą w szkoleniach z zakresu zarządzania spółdzielnią socjalną, a także z zakresu gastronomii, co niektórym pozwoliło na uzyskanie kwalifikacji zawodowych. Pracownicy mają również możliwość skorzystania z zajęć rehabilitacyjnych (60 minut tygodniowo) oraz opieki medycznej, a na wniosek kierownika mogą na koszt spółdzielni skorzystać z fryzjera, kosmetyczki, dentysty lub zakupić odzież, by poprawić swój wizerunek. Raz w roku organizowany jest czterodniowy wyjazd integracyjny dla członków spółdzielni i ich rodzin.

Spółdzielnia pracuje 7 dni w tygodniu przez 12 godzin, przez co system zarządzania stanowi rozbudowaną strukturę. Zarząd podejmuje kluczowe decyzje związane z funkcjonowaniem spółdzielni natomiast za zarządzanie bezpośrednim personelem i procesami odpowiedzialni są kierownicy. Jednak zgodnie z wartościami spółdzielczymi wszyscy pracownicy są włączani w proces decyzyjny. Raz w tygodniu zarząd spotyka się z kierownikami i planuje prace, po czym kierownicy przekazują ustalenia swoim zespołom. Często organizowane są też spotkania całego zespołu, na których ustalane są kluczowe kierunki rozwoju czy poprawy funkcjonowania firmy (np. dot. zaciągania kredytu czy rozszerzenia zakresu usług).

INWESTYCJE

W latach 2011-2012 spółdzielnia podjęła duże wyzwania inwestycyjne. W ciągu roku wyremontowała i wyposażała nowy budynek o powierzchni 360 m². Zaadoptowano go pod potrzeby gastronomii oraz uruchamianego ZAZ (likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych). Ze względu na brak kanalizacji w głównej siedzibie spółdzielni w Chechle, spółdzielnia zdecydowała się na budowę ekologicznej oczyszczalni ścieków. W 2012 roku również udało się uruchomić restaurację OPOKA w Kluczach.

SUKCESY

Za największe swoje sukcesy biznesowe OPOKA uważa wygranie 50 postępowań zamówień publicznych i zleceń zadań na podst. ustawy o pożytku publicznym na obsługę: szkoleń, wizyt studyjnych, przygotowanie cateringu, wyjazdów i spotkań integracyjnych oraz usług budowlanych, stając w konkurencji z firmami komercyjnymi. Wszystkie te zlecenia zostały wykonane na wysokim poziomie, co potwierdzają otrzymane od klientów rekomendacje. Część świadczonych przez OPOKĘ usług posiada również certyfikat „Zakup prospołeczny” potwierdzający wysoką jakość i przeznaczanie zysku na cele społeczne.

Sukcesem jest też samodzielne przygotowanie kadry (w 90 % pochodzącej z obszaru wykluczenia społecznego, bez kwalifikacji) do tego, by była konkurencyjną dla innych podmiotów działających komercyjnie na rynku. Sukcesem spółdzielni jest również zbudowanie jej pozytywnego wizerunku w lokalnym środowisku oraz stworzenie pozytywnego klimatu lokalnego do dalszego rozwoju podmiotów ekonomii

społecznej, szczególnie w oparciu o partnerstwo z samorządem.

Pionierskość wszechstronnych działań „Opoki” została doceniona i uhonorowana prestiżowymi nagrodami i wyróżnieniami, m.in.: Nagrodą Marszałka Województwa Małopolskiego „Kryształ Soli” 2011 w kategorii „Aktywizacja gospodarcza i obywatelska”, Nagrodą I stopnia w kategorii: Inicjatywy na rzecz społeczności lokalnych - w XII edycji Konkursu „Sposób na sukces” 2011, a w 2013 tytuł Małopolskiego Lidera Przedsiębiorczości Społecznej. Warto też zwrócić uwagę, iż już w poprzednich edycjach konkursu Spółdzielnia Socjalna OPOKA była blisko uzyskania tytułu Lidera - w 2012 roku znalazła się w finale konkursu, a w 2011 otrzymała I wyróżnienie.

ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Uruchomienie OPOKI w znaczącym wymiarze miało wpływ na środowisko lokalne. Spółdzielnia jest pracodawcą zatrudniającym osoby z najtrudniejszej grupy - osób bezrobotnych i niepełnosprawnych; dzięki jej ofercie najbardziej potrzebujący mieszkańcy gminy korzystają z darmowych posiłków (wcześniej gmina nie korzystała z rządowego programu, gdyż nie było podmiotu, który zaoferowałby przygotowanie posiłków w cenie określonej w programie). Otwarcie taniej restauracji wspiera aktywizację zawodową mieszkańców - umożliwia wielu mieszkańcom kontynuowanie pracy i poszukiwanie jej poza gminą (w szczególności kobietom, które za niewielkie pieniądze mogą zapewnić obiad swoim rodzinom).

Wokół spółdzielni udało się skupić wielu klientów zbiorowych jak np. różne instytucje publiczne, które stały się sympatykami ekonomii społecznej i realnie ją wspierają. Samorząd gminy i powiatu zaczął „rozumieć”

ES i aktywnie ją wspierać - upatrując w tym skuteczną politykę społeczną, ale też promocję gminy (dzięki organizacji wizyt studyjnych gminę Klucze w ubiegłym roku odwiedziło aż 1200 osób).

Spółdzielnia organizuje otwarte imprezy dla mieszkańców powiatu, promuje zdrowe żywienie, prowadzi edukację wśród młodzieży w szkołach na temat ekonomii społecznej i zatrudniania osób niepełnosprawnych. Wspólnie z samorządem realizuje imprezy kulturalne użyczając lokalu, promując młodych muzyków (np. w każdą sobotę organizuje promocję młodego zespołu muzycznego). Dostarcza również nieodpłatnie posiłki do schroniska dla osób bezdomnych.

Inicjatywy te pokazują zakorzenienie spółdzielni w środowisku lokalnym. Spółdzielnia korzysta ze wsparcia lokalnego, ale też inwestuje w rozwój społeczności, mieszkańców.

Sukcesy OPOKI - zarówno te w wymiarze biznesowym, jak i społecznym są dowodem na to, iż spółdzielnia jest prężnie rozwijającym się przedsiębiorstwem, a swoimi innowacyjnymi działaniami przeciera szlaki i wskazuje drogę innym firmom społecznym. Jest Liderem, który „widzi więcej niż inni, patrzy dalej niż inni i kto dostrzega rzeczy, zanim zobaczą je inni” (L. Eims). Jest Małopolskim Liderem Przedsiębiorczości Społecznej 2013.

Joanna Sutuła

Koordynator Małopolskiego Paktu
na Rzecz Ekonomii Społecznej

W CZAJOWICACH, W GMINIE WIELKA WIEŚ...

W Czajowicach, w Gminie Wielka Wieś, od 2004 roku funkcjonuje Publiczna Szkoła Podstawowa wraz z Oddziałem Przedszkolnym „0” prowadzona przez Stowarzyszenie Środowisko i My. Prezentujemy Państwu wywiad z jedną z inicjatorek, Prezes Stowarzyszenia Środowisko i My - Wiesławą Grąglewską, którą pytaliśmy zarówno o początki szkoły z oddziałem przedszkolnym, kulisy zakładania i prowadzenia placówki oraz przede wszystkim o zaangażowanie mieszkańców w jej działalność. Jest to bowiem doskonały przykład jak oddolna, partnerska inicjatywa może wpłynąć nie tylko na utrzymanie małej szkoły i przedszkola, ale i rozwój społeczności lokalnej.

Jak doszło do powołania szkoły przez Stowarzyszenie ?

Gmina Wielka Wieś miała jedną z najgorszych sieci szkół w powiecie krakowskim. Dużo szkół, a mało dzieci - tak można by to w skrócie opisać. Zgodnie z założeniami reformy oświaty za każdym dzieckiem, mówiąc językiem potocznym, idą pieniądze, a więc od ilości dzieci w szkole zależy, czy do szkoły trzeba dopłacać z budżetu gminy, czy też nie. W Gminie podjęto zatem działania mające na celu ograniczenie tych wydatków i likwidację kilku szkół. Jedną z najmniej licznych placówek była też SP w Czajowicach. Po otrzymaniu wstępnej akceptacji kuratorium, Gmina rozpoczęła działania zmierzające do likwidacji szkoły. Takie decyzje spotykają się w większości przypadków ze społecznym oporem, czemu chyba nie należy się dziwić. Szkoły, co nie wszystkich przekonuje, rządzą się też prawami gospodarki rynkowej. Gdyby tak nie było, z pewnością żaden wójt, burmistrz czy prezydent nie zamykałby szkoły, bo i po co? Ostatecznie decyzję o likwidacji w/w szkół podjęto w 2004 roku.

Po podjęciu uchwały przez Radę Gminy Wielka Wieś mieszkańcy za wszelką cenę chcieli utrzymać szkołę z tego względu, że było to miejsce, które integrowało całą społeczność lokalną, gwarantowało bezpieczeństwo dzieci, które musiałyby przechodzić przez ruchliwą jezdnię do sąsiedniej placówki. Wynikało to także ze świadomości rodziców, że mała szkoła jest bardziej przyjazna dziecku, nauczyciel może obserwować bowiem każdego ucznia i wspierać go w jego indywidualnym rozwoju.

Poprzez członka zarządu Stowarzyszenia Środowisko i My (stowarzyszenie było wówczas w rejestracji), mieszkańca Czajowic, do zarządu Stowarzyszenia skierowana została prośba w imieniu mieszkańców o poprowadzenie szkoły wraz z oddziałem przedszkolnym. Po spotkaniach z mieszkańcami Stowarzyszenie podjęło się tego zadania. Dzięki zaangażowaniu rodziców oraz członków Stowarzyszenia i poszukaniu darczyńców szkoła wraz z oddziałem przedszkolnym rozpoczęła swoją działalność. Przed rozpoczęciem roku szkolnego odbył się ponadto piknik integracyjny,

który pozwolił pozyskać środki na zakup niezbędnego wyposażenia.

Czy w tworzenie szkoły zaangażowali się mieszkańcy, rodzice, nauczyciele? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Z perspektywy czasu widać wyraźnie, że w tworzenie placówki zaangażowali się głównie rodzice, którzy chcieli, aby w Czajowicach w dalszym ciągu istniała szkoła. Aktywnie uczestniczyli w komunikowaniu się z Urzędem Gminy oraz skierowali swoją prośbę do Stowarzyszenia Środowisko i My. Były również organizowane spotkania integracyjne z mieszkańcami Czajowic m.in. pikniki. Rodzice pomagali przy poszukiwaniu sponsorów. W pierwszym roku funkcjonowania szkoły rodzice nieodpłatnie, w ramach przez siebie ustalonych dyżurów sprząтали budynek szkoły wraz z jego otoczeniem, później opłacali osobę sprząającą.

W jakie działania teraz angażują się rodzice, mieszkańcy, inni partnerzy?

Rodzice pomagają w organizowaniu wszelkich imprez okolicznościowych, zbiórek i akcji charytatywnych (m.in. Góra Grosza, Święteczna Paczka). Wspierają dzieci podczas udziału w konkursach np. pomagając podczas organizacji uroczystego śniadania w konkursie na reportaże „Śniadanie Daje Moc”. Wspierają również wszelkie akcje dotyczące pomocy materialnej dla Szkoły, m.in. w zakupie pomocy dydaktycznych. Pomagają w pracach ogrodniczych, organizowaniu wyjazdów, imprez okolicznościowych.

Szkoła współpracuje również z Ojcowskim Parkiem Narodowym, Towarzystwem na Rzecz Ochrony Przyrody. Wspólnie prowadzimy działania związane z ochroną środowiska. Rodzice włączają się aktywnie w powyższe działania. Przykładem mogą być akcje zasadzania starych odmian drzew owocowych na nieużytkach, zadrzewianie miedz w Czajowicach i na terenie Gminy Wielka Wieś. Szkoła współpracuje również ze Służbą Zdrowia. Zwracamy uwagę na żywienie ucznia, aktywność fizyczną (korygowane są wady postawy itp.). Ochotnicza Straż Pożarna zawsze pomaga nam przy organizowaniu imprez, zapewnianiu bezpieczeństwa, koszeniu trawy, świadczy usługi transportowe, prowadzi ciekawe szkolenia i pokazy dla dzieci.

Warto podkreślić, że w działalność szkoły zaangażowały się również firmy prywatne oraz Urząd Gminy - przedsiębiorca z Czajowic zakupił piec centralnego ogrzewania, Urząd Gminy zainstalował monitoring, wymienił w budynku wszystkie okna i drzwi zewnętrzne.

Czy wokół szkoły organizowane są jakieś wydarzenia dla mieszkańców Czajowic? W jaki sposób włącza się w nie mieszkańcy?

Na wszelkie przedsięwzięcia organizowane w szkole zaprasza się mieszkańców Czajowic, a inicjatyw jest sporo. W ubiegłym roku zorganizowany został piknik integracyjny, podczas którego został oficjalnie otwarty Punkt Przedszkolny w naszej szkole. Organizowane są wykłady poświęcone psychologii dziecka oraz raz w tygodniu warsztaty otwarte dla wszystkich zainteresowanych poruszające różne zagadnienia. Zorganizowaliśmy Izbę Regionalną, z okazji Dnia Babci

i Dziadka niejednokrotnie trzy pokolenia śpiewały stare piosenki. Podczas pikniku „W zdrowym ciele zdrowy duch” rodzice, ich dzieci i nauczyciele wspólnie wystawiali spektakl; co roku, w grudniu przygotowują razem jasełka. Gościliśmy również znanych aktorów, m.in. Artura Dziurmana ze spektaklem przygotowanym przez osoby niewidome i słabowidzące. Co roku roznosimy do wszystkich domów kartki z życzeniami świątecznymi.

Wspólnych przedsięwzięć, nie tylko dla dzieci ze szkoły i ich rodzin, ale dla wszystkich Czajowiczank jest naprawdę bardzo dużo. W okresie letnim organizujemy „Wakacyjne spotkania” w szkole. W każdą środę przez całe wakacje organizowane są zajęcia, w których biorą udział dzieci (wśród nich najmłodsze przedszkolaki z Punktu Przedszkolnego „Pod Modrzewiami”), rodzice, nauczyciele i przedstawiciele Stowarzyszenia. Organizowane są wówczas wycieczki, podróże filmowe nt. odkrywania nieznanymi lądów. Ze smokiem Memo dzieci wirtualnie poznają świat w języku angielskim, kosztują potraw kulinarnych z różnych zakątków Europy, uczestniczą w zajęciach plastycznych, ruchowych.

To nie wszystko, wieczorami, w szkole organizowane są darmowe zajęcia gimnastyczne dla mam uczniów szkoły w Czajowicach (aerobik, elementy tańca brzucha), wakacyjne spotkania w Klubie Mam (rozmowy i dyskusje przy kawie, porady specjalistyczne, wymiana doświadczeń związanych m.in. z wychowaniem dzieci, ze zdrowym odżywianiem, zajęcia językowe, spotkania z ciekawymi ludźmi, seanse filmowe).

Z tego co mówisz, wynika, że prowadzenie szkoły przez Stowarzyszenie może mieć olbrzymią wartość dodaną;

zaangażowanie rodziców i mieszkańców, ich wpływ na zajęcia szkolne i okołoszkolne wydaje się być zdecydowanie większy niż w tzw. „zwykłych” szkołach publicznych...

Każde oddolne przedsięwzięcie jest wartościowe i niesie ze sobą wiele korzyści. Istnieje sporo argumentów przemawiających za tym, aby takie przedsięwzięcia powstawały, ponieważ daje to szansę na włączenie się osób bezpośrednio zainteresowanych daną inicjatywą. Mają one wspólny cel, podążają w tym samym kierunku. Rodzice czują się współgospodarzami szkoły, wspierają nauczycieli, ale jednocześnie wnoszą wiele konstruktywnej krytyki. Stowarzyszenie z kolei wspiera inicjatywę oddolną rodziców zajmując się stroną formalną oraz prawną wszystkich dodatkowych działań, co dla mieszkańców niejednokrotnie stanowiłoby barierę.

Bardzo dziękuję za rozmowę i życzę powodzenia w prowadzeniu szkoły, punktu przedszkolnego oraz Stowarzyszenia.

Rozmawiała:

Marta Bohdziewicz-Lulewicz
Konsultant ds. współpracy z PES

SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

małopolski
lider
przedsiębiorczości
społecznej

KONKURS MAŁOPOLSKI LIDER PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ 2013

3 października podczas uroczystej Gali w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” poznaliśmy laureatów konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013. Tegorocznym zwycięzcą jest Spółdzielnia Socjalna OPOKA.

Ideą konkursu jest nagradzanie przedsiębiorstw społecznych, które prowadzą działalność gospodarczą, odnoszą sukces komercyjny, ale wypracowane zyski przeznaczają na cele społeczne, zgodne z ich misją.

Konkurs jest imprezą coroczną organizowaną przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej finansowanego ze środków Unii Europejskiej (PO KL, Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej).

Przedsiębiorstwa społeczne funkcjonują w Polsce w różnych formach organizacyjnych, dlatego w konkursie mogą wziąć udział:

- organizacje pozarządowe oraz kościelne jednostki organizacyjne prowadzące działalność gospodarczą,
- spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- spółdzielnie socjalne,
- spółki kapitałowe, które w umowie, statucie lub akcie założycielskim mają zapis o prowadzeniu działalności w celach społecznych i przeznaczeniu całego zysku na cele społeczne.

Oprócz nagrody głównej, która trafiła do Spółdzielni Socjalnej OPOKA, Kapituła konkursu przyznała

wyróżnienia dla Fundacji Miejsc i Ludzi Aktywnych oraz Przedsiębiorstwa Społecznego „Ognisko” Sp. z o. o.

W tym roku po raz pierwszy Kapituła Konkursu przyznała też nagrody dla najmłodszych firm społecznych w kategorii DEBIUT 2013. Zwycięzcą w tej kategorii jest Spółdzielnia Socjalna Serce Pogórza z Dzierżanin. I wyróżnienie trafiło do Spółdzielni Socjalnej „WIATR WODA”, zaś II wyróżnienie - do Spółdzielni Socjalnej „SPRING”.

W kategoriach jednostka samorządu terytorialnego wspierająca rozwój ekonomii społecznej w Małopolsce oraz przedsiębiorstwo wspierające rozwój ekonomii społecznej w Małopolsce

zwycięzcami zostali odpowiednio: Gmina Raciechowice oraz Scandia Cosmetics S.A.

Po raz drugi w plebiscycie Dziennika Polskiego została przyznana Nagroda publiczności. W plebiscycie wzięło udział sześć firm - finalistów konkursu, na których można było głosować za pośrednictwem kuponów drukowanych w Dzienniku Polskim i sms-ów. Najwięcej głosów zdobyła Spółdzielnia Socjalna „WIATR WODA”, która otrzymała statuetkę ufundowaną przez Dziennik Polski oraz prezentację firmy na łamach Dziennika.

Nagrody laureatom wręczali Wicemarszałek Województwa Małopolskiego - Wojciech Kozak, Sekretarz Województwa Małopolskiego - Agata Błahuciak, Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - Krzysztof Więckiewicz, posłowie Joanna Bobowska, Elżbieta Achinger i Józef Lassota oraz Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie - Wioletta Wilimska.

Nagrody pieniężne - 15 000 zł dla Lidera i 5 000 zł dla zwycięzcy w kategorii DEBIUT - po raz trzeci ufundował Bank Spółdzielczy w Limanowej.

Galę uświetnił występ Andrzeja Poniedziałkiego.

Patronat nad konkursem objął Marek Sowa - Marszałek Województwa Małopolskiego oraz Forum Odpowiedzialnego Biznesu i Business Centre Club Łoża Małopolska. Patroni medialni to Dziennik Polski, Radio Kraków i portal ngo.pl

LAUREACI KONKURSU:

KATEGORIA GŁÓWNA - MAŁOPOLSKI LIDER PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ 2013

- Zwycięzca:

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „OPOKA” za zbudowanie lokalnego systemu wsparcia osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, w którym ekonomia społeczna odgrywa kluczową rolę oraz za ciągłe poszukiwaniem nowych, coraz lepszych rozwiązań służących aktywizacji tych osób. www.opokas.pl

- I wyróżnienie:

FUNDACJA MIEJSC I LUDZI AKTYWNYCH za aktywizację społeczności lokalnych w oparciu o wartości i niepowtarzalne zasoby lokalnego środowiska oraz ofertę dopasowaną do indywidualnego klienta. www.mila.org.pl

- II wyróżnienie:

PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE „OGNISKO” SP. Z O.O. za tworzenie trwałych i stabilnych miejsc pracy dostosowanych do możliwości i potrzeb osób wykluczonych społecznie. www.ognisko.net.pl

KATEGORIA: DEBIUT 2013

- Zwycięzca:

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „SERCE POGÓRZA” za skuteczną aktywizację osób bezrobotnych oraz ciekawą ofertę opartą na produkcie regionalnym. www.sercepogorza.pl

- I wyróżnienie

WIATR WODA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA za profesjonalną ofertę, która bazuje na lokalnych zasobach, wykorzystuje i rozwija potencjał miejsca. www.wiatrwater.com

- II wyróżnienie

SPRING SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA za innowacyjną ofertę oraz za zaangażowanie w lokalne projekty społeczne. www.spring-coop.com

KATEGORIA: PRZEDSIĘBIORSTWO WSPIERAJĄCE ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ W MAŁOPOLSCE

SCANDIA COSMETICS S.A. za rolę Anioła Biznesu dla początkujących przedsiębiorstw społecznych. www.scandiacosmetics.pl

KATEGORIA: JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WSPIERAJĄCA ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ W MAŁOPOLSCE

GMINA RACIECHOWICE za sukces liczony miejscami pracy w spółdzielniach socjalnych założonych przy udziale samorządu terytorialnego. www.raciechowice.pl

KATEGORIA: NAGRODA PUBLICZNOŚCI

WIATR WODA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA zgodnie z wynikami PLEBISCYTU „Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej Dziennika Polskiego roku 2013” za zgromadzenie największej liczby głosów (ponad 300) oddanych przez czytelników Dziennika Polskiego. www.wiatrwater.com

Joanna Sutula

Koordinator Małopolskiego Paktu na Rzecz Ekonomii Społecznej

SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE SZANSĄ ROZWOJU LOKALNEGO - PODSUMOWANIE KONKURSU DOTACYJNEGO

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu „Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej - Etap I” rozpoczął w 2011 roku wspieranie spółdzielni socjalnych poprzez przyznawanie bezzwrotnych dotacji na ich założenie, przystąpienie do nich, bądź zatrudnienie pracowników w spółdzielni socjalnej. Dodatkową formą pomocy jest także udzielane przez ROPS w Krakowie tzw. wsparcie pomostowe.

Na przestrzeni trzech lat przeprowadzono cztery edycje konkursu dotacyjnego dla spółdzielni socjalnych. Zainteresowanie projektem rosło z każdą kolejną rekrutacją, a tegoroczna, już zakończona, czwarta edycja konkursu, okazała się być najliczniejszą pod względem złożonych formularzy i wniosków.

Ostatnią edycję konkursu dotacyjnego rozpoczęto w dniu 14 marca 2013 r. W odpowiedzi na ogłoszenie o naborze formularzy rekrutacyjnych, akces do projektu zgłosiły czterdzieści trzy grupy inicjatywne złożone z 297 osób uprawionych

do uzyskania wsparcia dotacyjnego. Dwadzieścia dwie z nich utworzone zostały przez osoby prawne, osiemnaście przez osoby fizyczne, natomiast trzy grupy aplikowały o wsparcie finansowe na przystąpienie nowego członka do spółdzielni. Formularze zostały poddane kolejno ocenie formalnej oraz merytorycznej. W wyniku oceny formalnej, gdzie weryfikowano m.in. spełnienie wymogów kwalifikowalności do projektu oraz kompletność dokumentacji, odrzucono 2 formularze rekrutacyjne. Następnie w trakcie oceny merytorycznej trzy grupy inicjatywne

spółdzielni socjalnych zgłosiły rezygnację z uczestnictwa w konkursie dotacyjnym, w związku z czym pod kątem merytorycznym oceniono łącznie trzydzieści osiem pomysłów na działalność gospodarczą. Ocena merytoryczna polegała na weryfikacji pomysłów na prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnych, przedstawianych w formularzach rekrutacyjnych oraz predyspozycji poszczególnych kandydatów do założenia i prowadzenia spółdzielni socjalnych. Druga z wymienionych weryfikacji odbywała się w ramach rozmowy kwalifikacyjnej prowadzonej przez doradcę zawodowego. W wyniku oceny merytorycznej 33 grupy zostały zakwalifikowane do udziału w cyklu szkoleniowo-doradczym, w tym 19 grup inicjatywnych spółdzielni socjalnych osób prawnych, 12 grup inicjatywnych spółdzielni socjalnych osób fizycznych, 2 grupy inicjatywne osób

przystępujących do istniejących spółdzielni socjalnych.

Po zakończeniu obligatoryjnych szkoleń i doradztwa, do konkursu biznesplanów przystąpiło 30 grup inicjatywnych, których wnioski zostały poddane ocenie formalnej i merytorycznej. Warunkiem otrzymania możliwości dofinansowania biznesplanu był wymóg uzyskania co najmniej 60 % ogólnej sumy punktów oraz 60% punktów w poszczególnych kategoriach oceny. Ocenie merytorycznej podlegało 27 wniosków, które pozytywnie przeszły weryfikację formalną. W wyniku przeprowadzonej oceny merytorycznej 20 wniosków zostało ocenionych pozytywnie, a 7 wniosków zostało odrzuconych z uwagi na nieuzyskanie wymaganej ilości punktów. W ramach dostępnych środków do dofinansowania rekomendowanych zostało pięć najwyżej ocenionych wniosków.

Zaprezentowane pomysły na działalność gospodarczą obejmowały różne, nieraz odległe branże - począwszy od usług gastronomicznych i cateringowych, przez produkcję lodu przemysłowego, na hotelu readaptacyjnym dla więźniów skończywszy. Jedne z najbardziej premiowanych punktowo biznesplanów to pomysł na spółdzielnię socjalną działającą w formie klubu fitness wraz z solarium i siłownią, czy też zakładający otwarcie działalności w zakresie utrzymania porządku i czystości terenów zielonych. Inne ciekawe, równie wysoko ocenione pomysły na działalność w formie spółdzielni socjalnej, to usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne dla osób starszych wraz z wypożyczalnią sprzętu rehabilitacyjnego czy też prowadzenie zajęć edukacyjnych w szkołach (m.in. gry miejskie dla młodzieży), działalność produkcyjna

w zakresie gadżetów promocyjnych i T-shirtów oraz prowadzenie wydawnictwa literacko- fonograficznego.

W tegorocznej edycji zauważalnym trendem był także duży udział grup inicjatywnych osób prawnych tworzonych, bądź współtworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. W IV edycji konkursu uczestniczyły jednostki takie jak: Miasto Kraków, Gmina Wieliczka, Miasto Oświęcim, Powiat Nowotarski, Gmina Raclawice, czy też Gmina Gródek nad Dunajcem.

Rafał Siudowski

Inspektor ds. dotacji i wsparcia pomostowego

AKADEMIA ROZWOJU
EKONOMII SPOŁECZNEJ

EKONOMIA SPOŁECZNA NA KRAKOWSKIM RYNKU GŁÓWNYM

Tegoroczna edycja imprezy plenerowej promującej ekonomię społeczną wśród mieszkańców Małopolski miała formułę dwudniowych Targów Ekonomii Społecznej. Targi były imprezą towarzyszącą 10. Ogólnopolskim Dniom Integracji „Zwycięzać Mimo Wszystko” i 9. Festiwalowi Zaczarowanej Piosenki im. Marka Grechuty organizowanych przez Fundację Anny Dymnej „Mimo wszystko”.

Impreza odbyła się w dniach 8-9 czerwca na krakowskim Rynku Głównym. Ze względu na formułę imprezy do udziału w targach w charakterze wystawców zaproszono podmioty zatrudniające osoby niepełnosprawne. W tegorocznej edycji targów uczestniczyły:

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „MIMO
WSZYSTKO” FUNDACJI ANNY DYMNEJ

Spółdzielnia została założona przez Fundację Anny Dymnej „Mimo Wszystko” oraz trzy osoby

niepełnosprawne w celu promocji twórczości osób niepełnosprawnych oraz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. W ofercie spółdzielni znajduje się tworzenie upominków reklamowych, kartek okolicznościowych z rysunkami lub grafiką wykonaną przez osoby niepełnosprawne, rękodzieła zaprojektowane i wykonane przez osoby niepełnosprawne sprzedawane za pośrednictwem sklepu internetowego, a także organizacja wizyt studyjnych promujących spółdzielczość i organizacja wydarzeń kulturalno-artystycznych

Więcej o spółdzielni i jej ofercie na www.republikamarzen.org

MAPA

MAŁOPOLSKICH SPOŁDZIELNI SOCJALNYCH

DOFINANSOWANYCH W RAMACH PROJEKTU AKADEMIA ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ

MAPA MAŁOPOLSKICH SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH DOFINANSOWANYCH W RAMACH PROJEKTU AKADEMIA ROZWOJU EKONOMII

1. Spółdzielnia Socjalna OPOKA

Chechło, ul. Hutnicza 26
32-310 Klucze
tel. 32 647 21 50
e-mail: biuro@opokas.pl
www.opokas.pl

- usługi cateringowe
- restauracyjne
- szkoleniowe
- opiekuńcze
- budowlane

2. Spółdzielnia Socjalna PROGRES

Liszki 517, 32-060 Liszki
tel. 12 346 12 80

- prowadzenie przedszkola

3. Spółdzielnia Socjalna MERCHANT

os. Teatralne 16 / 10, Kraków
tel. 696 097 643
e-mail merchant.krk@gmail.com

- pośrednictwo nieruchomości
- usługi porządkowe

4. Spółdzielnia Socjalna MAŁOPOLANKA w Krakowie

ul. Rysi Stok 3, 30 - 237 Kraków;
tel. 12 425 11 03, 690 909 330
e-mail rysistok@rysistok.pl
www.rysistok.pl

- prowadzenie hostelu
- usługi porządkowe

5. Spółdzielnia Socjalna SERCE POGÓRZA

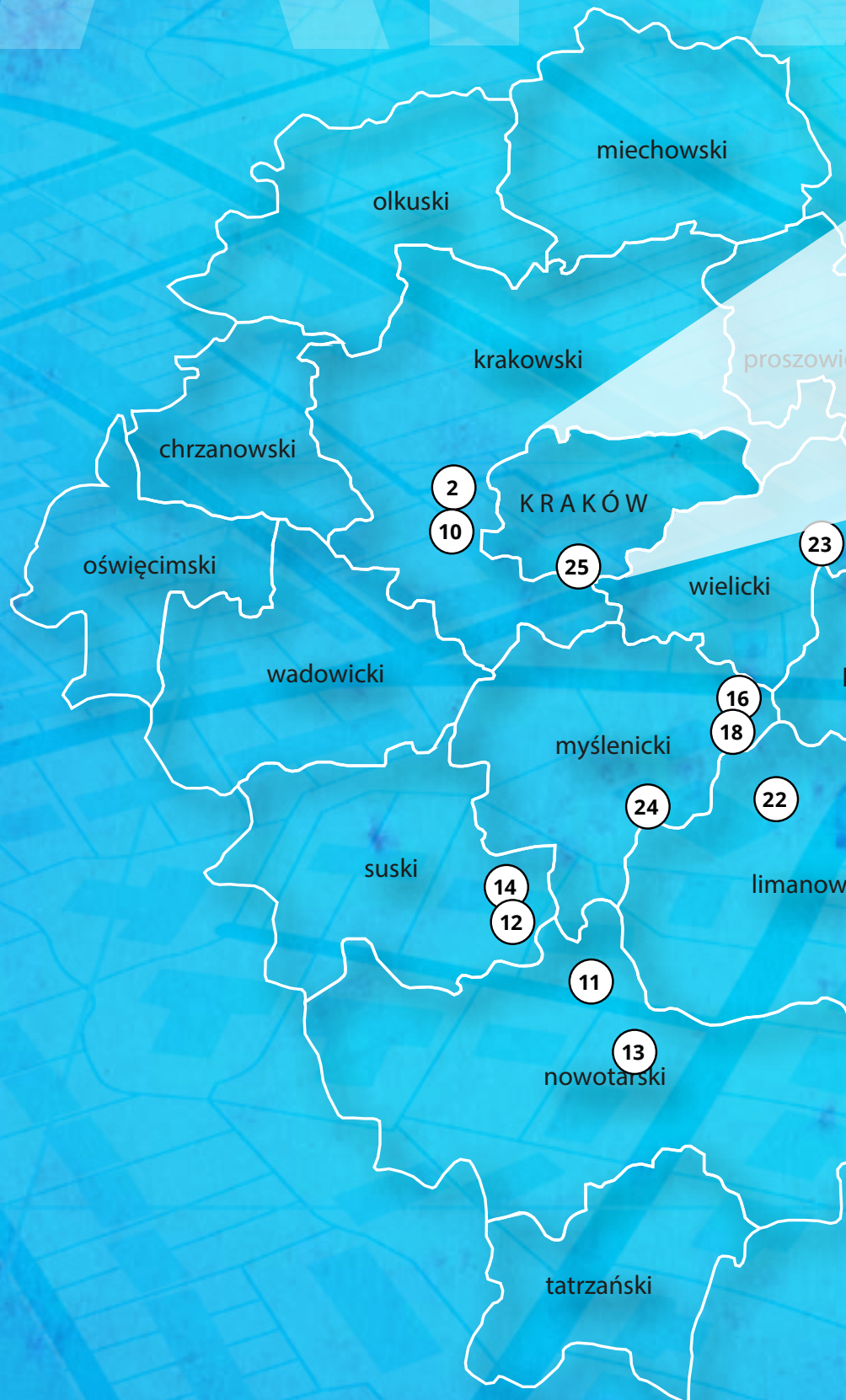
Dzierżaniny 72
32-842 Paleśnica
tel. 790 789 846
e-mail biuro@sercepogorza.pl
www.sercepogorza.pl

- usługi cateringowe
- noclegi
- wynajem sali szkoleniowej

6. Spółdzielnia Socjalna NU PRINTZ

ul. Marczyńskiego 2/55
31-231 Kraków
tel. 791 776 771, 791 772 779
email: kontakt@nuprintz.pl
www.nuprintz.pl

- projektowanie oraz wykonywanie nadruków na odzieży
- druk cyfrowy
- sitodruk

KRAKÓW

brzeski

tarnowski

NOWY SĄCZ

gorlicki

nowosądecki

7. Spółdzielnia Socjalna CEDRUS

ul. Stanisława Samostrzelnika 4
31-979 Kraków
tel.: 537 444 472, 537 444 417
e-mail: biuro@cedrus-krakow.pl
www.cedrus-krakow.pl

- pielęgnacja zieleni
- usługi porządkowe

8. Spółdzielnia Socjalna PIĄTY ELEMENT

al. Słowackiego 17a pok. 411
31-159 Kraków
tel. 690 888 353, (12) 307 88 80
e-mail: biuro@piatyelement.org
www.piatyelement.org

- pozycjonowanie
- tworzenie stron www
- kampanie marketingowe

9. Spółdzielnia Socjalna EKOCENTRYCY

ul. Promowa 4
30-398 Kraków
tel. 12 259 50 03, 533 286 888
e-mail: kontakt@ekocentrycy.pl
www.ekocentrycy.pl

- domy w technologiach biobudownictwa

10. Spółdzielnia Socjalna STYL I SMAK

Liszki 517
32-060 Liszki
tel. 784 020 467
e-mail: stylismak@stylismak.net
www.stylismak.net

- usługi gastronomiczno - cateringowe

11. SPRING Spółdzielnia Socjalna

ul. Podhalańska 6
34-700 Rabka - Zdrój
tel. 18 53 11 908
e-mail: biuro@spring-coop.com
www.spring-coop.com

- usługi poligraficzne i grawerskie
- wykonywanie makiet edukacyjnych
- nadruki na tekstyliach

12. Spółdzielnia Socjalna MAJA

ul. Generała Maczka 131
34-240 Jordanów
tel.: 531 049 360
e-mail: ssmaja@op.pl

- usługi gastronomiczne
- usługi cateringowe

CIĄG DALSZY NA
NA STĘPNEJ STRONIE...

13. WIATR WODA Spółdzielnia Socjalna

ul. Kilińskiego 5A,
34-400 Nowy Targ
tel. 603 652 422,
e-mail: wiatrwoda@gmail.com
www.wiatrwoda.com

- usługi związane z turystyką i rekreacją
- wypożyczanie sprzętu żeglarskiego
- imprezy integracyjne

14. Spółdzielnia Socjalna GROSİK

ul. Rynek 1, 34-240 Jordanów
tel. 502 389 295,
e-mail: prezes.grosik@gmail.com
www.grosik.info

- usługi porządkowe, komunalne
- drobne usługi remontowo-budowlane

15. Spółdzielnia Socjalna ETCETERA

Os. Boh. Września 3, 31-620 Kraków,
tel. 12 44 66 885,
e-mail: fotografik@gmail.com
www.fotoigrafik.pl
www.etcss.eu

- usługi fotograficzne

16. Spółdzielnia Socjalna PRZYSTAŃ

Raciechowice 140
32-415 Raciechowice
tel. 12 372 2223
e-mail: spoldzielniaprzystan@interia.pl
www.spoldzielnia-przystan.pl

- usługi cateringowe na bazie produktów lokalnych
- usługi porządkowe i turystyczne
- prowadzenie pensjonatu

17. ZŁOTE RĄCZKI Spółdzielnia Socjalna

ul. Kopernika 9, 31-034 Kraków
tel. 12 345 00 55
e-mail: office@zloteraczki.com.pl
www.zloteraczki.com.pl

- odnowa biologiczna (masażysty z dysfunkcją wzroku)

18. Spółdzielnia Socjalna KUŹNIA SMAKU

Czasław 51
32-415 Raciechowice
tel. 514 917 419
e-mail: kuznia.smaku@o2.pl
www.sskuzniasmau.pl

- przetwórstwo owoców i warzyw
- sprzedaż produktów lokalnych

19. Spółdzielnia Socjalna TIP TOP

ul. Juliusza Słowackiego 6
33-100 Tarnów
tel. 690 975 975
e-mail: biuro.tiptop@gmail.com
www.tiptoptar.pl

- usługi remontowo-budowlane

20. Spółdzielnia Socjalna ZIELONA PRACA

ul. Szopkarzy 4/20
31-228 Kraków
tel. 503 708 718
e-mail: zielonapraca@o2.pl

- pielęgnacja zieleni
- usługi porządkowe

21. Spółdzielnia Socjalna www.dogosfera.pl

ul. Krowoderska 19 lok. 3, 31-141 Kraków, tel. 795 722 103
e-mail marzanna@dogosfera.pl,
sklep@dogosfera.pl
www.dogosfera.pl

- sprzedaż karm dla zwierząt
- usługi doradcze w zakresie żywienia zwierząt

22. Spółdzielnia Socjalna MAGIS

Skrzydlna 66
34-625 Skrzydlna
tel. 692 299 567 4
e-mail: prezes@magis24.pl;
www.magis24.pl

- usługi cateringowe
- usługi restauracyjne
- usługi porządkowe

23. Spółdzielnia Socjalna KROK DO PRZODU

Brzezie 338
32-014 Klaj
tel. 531 509 336
e-mail: biuro@sskrokdo przodu.pl
www.sskrokdo przodu.pl

- usługi porządkowe, opiekuńcze
- zbiórka i sprzedaż używanego sprzętu AGD oraz mebli

24. Spółdzielnia Socjalna PRIMA

Pcim 596, 32-432 Pcim,
tel. 790 897 587
e-mail: prima.pcim@onet.pl
www.prima.pcim.pl

- usługi gastronomiczne i cateringowe

25. Spółdzielnia Socjalna ATLAS

ul. J. Babińskiego 29
30-393 Kraków
tel. (12) 422 04 12
e-mail: biuro@atlas-spoldzielnia.pl
www.atlas-spoldzielnia.pl

- pielęgnacja zieleni
- usługi porządkowe

LABORATORIUM COGITO

Spółka została powołana w 2005r. przez Zarząd Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej w Krakowie. Spółka prowadzi działalność usługową w obszarach gastronomii, cateringu, obsługi hotelowej, obsługi szkoleń i konferencji, wypożyczania i serwisowania rowerów, a także realizuje szkolenia dla osób niepełnosprawnych chorujących psychicznie oraz pracowników systemu ochrony zdrowia i polityki społecznej. Więcej o spółce i jej ofercie na www.laboratoriumcogito.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE „OGNIKO” SP. Z O.O.

Firma świadczy także usługi związane z utrzymaniem czystości, oraz catering i usługi gastronomiczne, prowadzone w formie baru małej gastronomii - „Bar przy Ognisku”. Oferuje też szeroki wybór rękodzieła artystycznego zwłaszcza ceramicznego. Więcej o przedsiębiorstwie i jego ofercie na www.ognisko.net.pl

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „OPOKA”

Oferuje usługi cateringowe i gastronomiczne świadczone zarówno dla osób prywatnych jak i instytucji oraz usługi szkoleniowe, w skład których wchodzi szkolenia zawodowe, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości społecznej. Spółdzielnia „Opoka” oferuje także ręcznie robione zaproszenia, wyroby ze sznurka, gliny i inne wyroby rękodzieła artystycznego. Więcej o spółdzielni i jej ofercie na www.opokas.pl

KRAKOWSKA SPÓŁDZIELNIA NIEWIDOMYCH „SANEL”

Spółdzielnia założona została w roku 1952. Firma specjalizuje się w produkcji szerokiego asortymentu szczotek: do zębów, do rąk, do ciała, gospodarczych oraz artykułów kosmetycznych i sanitarnych. Wiele z tych produktów to wyroby wykonane ręcznie przez osoby niewidome, z wykorzystaniem ekologicznych surowców, w pełni bezpieczne dla środowiska naturalnego i w 100% podlegające utylizacji. Drugą gałęzią działalności są profesjonalne usługi elektrotechniczne i narzędziowe oraz produkcja i regeneracja szczotek przemysłowych. Misją społeczną spółdzielni jest zapewnienie godnych warunków pracy osobom niewidomym i słabowidzącym oraz właściwe funkcjonowanie w środowisku pracy i w społeczeństwie. Więcej o spółdzielni i jej ofercie na www.sanel.pl

FUNDACJA ARTES

Oferuje szeroką gamę rękodzieła artystycznego wykonywanego ręcznie, co nadaje przedmiotom niepowtarzalny charakter. W ofercie znajdują się wyroby z drewna, tkane gobeliny i torebki oraz kartki drukowane. Więcej o fundacji i jej ofercie na www.artes.krakow.pl

FUNDACJA WSPÓLNOTA NADZIEI

Na żyznej ziemi w okolicy Jurajskich Parków Krajobrazowych, na Farmie Życia, uprawiane są czyste ekologicznie warzywa i owoce. Farma jest położona z dala od szlaków komunikacyjnych i ośrodków przemysłowych, a sadzonki i nasiona przeznaczone do zasiewów nie są poddawane żadnej obróbce. Na Farmie można kupić ekologiczne warzywa i produkty rękodzielnicze wykonywane przez osoby z autyzmem. Więcej o fundacji i jej ofercie na www.farma.org.pl

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „ZŁOTE RĄCZKI”

Spółdzielnia założona przez niewidomych masażyстів, oferuje usługi masażu, fizjoterapii, profilaktyki leczenia, poprawy kondycji fizycznej i zdrowia, wellness, programy prozdrowotne dla firm. Spółdzielnia jako pierwsza w Polsce oferuje usługę masażu na specjalnym krześle. Spółdzielnia oferuje usługi najwyższej jakości zgodnie z jej koncepcją działania; „Twoje zdrowie w dobrych rękach”. Więcej o spółdzielni i jej ofercie na www.zloteraczki.com.pl

---

„SPRING” SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA

Spółdzielnia Socjalna SPRING została założona przez Stowarzyszenie Promocji Kultury i Edukacji Rabkon i Stowarzyszenie Lokomotywa w celu reintegracji społeczno - zawodowej osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz kreowania oferty zajęć kulturalnych dla dzieci i młodzieży. W ofercie firmy znajduje się m.in. świadczenie usług poligraficznych, grawerowanie i cięcie laserowe, produkcja wielkoformatowych makiet edukacyjnych dla dzieci wraz z konspektami zajęć, które są innowacyjnym narzędziem do pracy i zabawy. Więcej o spółdzielni i jej ofercie na www.spring-coop.com

---

KRAKOWSKA FUNDACJA „HAMLET”

Fundacja Hamlet obchodzi w tym roku swoje dwudziestolecie. Jest organizacją pozarządową pomagającą osobom chorym psychicznie w zakresie

pozyskiwania miejsc pracy, mieszkań chronionych, prowadzenia grup wsparcia i samopomocy oraz integracji społecznej poprzez promocję ich twórczości artystycznej. Na targach zaprezentowała obrazy i fotografie, wyroby dekoracyjne z surowców odzyskanych w drodze recyklingu oraz hafty i rękodzieło. Goście mogli również napić się pysznej kawy i zakupić ciasteczka wykonane przez pracowników kulinarną firmy społecznej Cafe Hamlet. Więcej o fundacji i jej ofercie na www.hamlet.org.pl

W ocenie wystawców tegoroczna formuła była dla nich bardzo korzystna. Umożliwiła odwiedzającym Rynek Główny Małopolanom i turystom zakup wyjątkowych, niepowtarzalnych wyrobów, przez co mogli jednocześnie wesprzeć działalność społeczną prezentujących się firm.

Podczas targów funkcjonowało także stoisko informacyjno-promocyjne obsługiwane przez pracowników projektu ARES, dające możliwość dotarcia z informacją o ekonomii społecznej do szerokiej grupy odbiorców. Połączenie targów z dużą imprezą promocyjną dało wyjątkowo korzystny efekt, cały czas targom towarzyszyło duże zainteresowanie ze strony osób odwiedzających Rynek Główny, a odgłosy prób przed koncertami były interesującym tłem i stwarzały sympatyczną atmosferę sprzyjającą zakupom.

W ocenie wystawców, jak i organizatorów była to wyjątkowo udana impreza i będzie kontynuowana w przyszłym roku.

Katarzyna Zientarska

Specjalista ds. animacji Podmiotów
Ekonomii Społecznej

MAŁOPOLSCY UCZNIOWIE SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH A EKONOMIA SPOŁECZNA

„Nauka w szkołach powinna być prowadzona w taki sposób, aby uczniowie uważali ją za cenny dar, a nie za ciężki obowiązek” Adam Mickiewicz

W myśl sentencji, w ramach projektu Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej zrealizowano kolejną, II edycję cyklu edukacyjnego, „Chłopska Szkoła Biznesu”. W odróżnieniu od roku ubiegłego, gdzie odbiorcami byli gimnazjaliści, grupę docelową stanowiła młodzież z małopolskich szkół ponadgimnazjalnych. Głównym celem przedsięwzięcia było zaznajomienie uczniów z tematyką przedsiębiorczości społecznej oraz pokazanie możliwości jakie stwarza młodym ludziom sektor ekonomii społecznej, w kontekście przyszłej kariery zawodowej.

Do współpracy został zaproszony Małopolski Instytut Kultury w Krakowie - pomysłodawca gry „Chłopska Szkoła Biznesu”. Celem podejmowanych działań jest przede wszystkim

W MARCU 2013 ROZPOCZĘTO REKRUTACJĘ. DO UDZIAŁU ZGŁOSIŁO SIĘ 18 SZKÓŁ, W TYM 495 UCZNIÓW. BYŁY TO:

- Zespół Szkół Rolniczych w Nowym Targu,
- Zespół Szkół Technicznych i Placówek w Nowym Targu,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Cechu Rzemiosł Różnych w Nowym Targu,
- Zespół Szkół im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Niepołomicach,
- Zespół Szkół im. Świętej Kingi w Łącku,
- Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Rodziny z Nazaretu w Krakowie,
- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Skawinie,
- Zespół Szkół Ekonomicznych nr 2 w Krakowie,
- Liceum Ogólnokształcące Zakonu Pijarów w Krakowie,
- III Liceum Ogólnokształcące w Nowym Sączu,
- Technikum nr III w Nowym Sączu,
- Zespół Szkół nr 2 im. Sybiraków w Nowym Sączu,
- II Liceum Ogólnokształcące im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie,
- I Liceum Ogólnokształcące w Bochni,
- Technikum Ekonomiczne w Wieliczce,
- Powiatowy Zespół Szkół nr 2 Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego i Technicznych w Oświęcimiu,
- Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Wyspiańskiego nr 2 w Bieczu,
- Liceum Akademickie Korpusu Kadetów w Łysej Górze.

tworzenie i promowanie edukacyjnych standardów kształcenia dla przedsiębiorczości z uwzględnieniem zachowania postaw prospołecznych. To interdyscyplinarne narzędzie edukacyjne pomaga zrozumieć współczesne zjawiska gospodarcze, rozwija kompetencje społeczne i uczy postaw przedsiębiorczych. Uczestnicy mają możliwość wykazania się nie tylko biznesowymi cechami, ale również mogą zaistnieć jako fundatorzy dóbr dla społeczności lokalnej, np.: domów dziecka, klubów sportowych czy dofinansować straż pożarną. Wartością dodaną gry jest integracja grupy uczniów, poprzez podniesienie umiejętności komunikowania się oraz wzajemnej współpracy w grupie.

W okresie od marca do kwietnia 2013r. rozpoczęto realizację przedsięwzięcia. Pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie wraz z pracownikami Małopolskiego Instytutu Kultury przeprowadzili rozgrywkę wśród zgłoszonych do udziału uczniów. Głównym celem, oprócz podniesienia świadomości ekonomii społecznej, było wyłonienie dwuosobowej reprezentacji, która weźmie udział w finale gry. W trakcie wizyty uczniowie mieli możliwość obejrzenia filmu

„Ekonomia społeczna na START”, który wyjaśnia czym są przedsiębiorstwa społeczne, pokazując jednocześnie wzorcowe ich przykłady z Małopolski. Pracownicy ROPS starali się również zaktywizować młodzież do dyskusji nawiązującej do filmu. Finalizacją zajęć były rozgrywki „Chłopska Szkoła Biznesu - edycja II”. W każdej ze szkół udało się wyłonić 2-osobową drużynę, która reprezentowała swoją szkołę w ostatecznych rozgrywkach.

Finał rozgrywek międzyszkolnych odbył się w dniu 24.04.2013 w Krakowie przy ulicy Szlak 65. Salę wypełnili po brzegi przedstawiciele 16 szkół ponadgimnazjalnych. Po prezentacji projektu Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej pokazano uczniom fragmentu filmu „Korporacja” M. Achbara; J. Abott - laureata ponad 30 nagród na festiwalach filmowych. Obejrany film był dobrym wstępem do dyskusji odnośnie plusów i minusów funkcjonowania korporacji w porównaniu z przedsiębiorstwem społecznym.

Kulminacyjnym momentem było rozpoczęcie właściwej rozgrywki. Uczniowie wykazali się nie tylko determinacją w działaniu, ale również dużą błyskotliwością i sprytem.

FINALISTAMI ZOSTALI :

- Miejsce I: II Liceum Ogólnokształcące im. Jana III Sobieskiego w Krakowie - Mikołaj Znojek i Mateusz Piekarczyk
- Miejsce II: Zespół Szkół Technicznych im. Stanisława Staszica w Nowym Targu - Łukasz Jamiński i Piotr Drażek
- Miejsce III: Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Skawinie - Anna Bębenek i Karol Gruca

Wszyscy uczestnicy zostali nagrodzeni. Każda szkoła otrzymała dyplom potwierdzający uczestnictwo w rozgrywkach oraz nagrodę w postaci gry ekonomicznej.

Zwycięzcom serdecznie gratulujemy!

Renata Kania

Inspektor ds. wsparcia Podmiotów Ekonomii Społecznej

EKONOMIA SPOŁECZNA W PROJEKTACH SYSTEMOWYCH REALIZOWANYCH W RAMACH PODDZIAŁANIA 7.1.1 POKL PRZEZ OŚRODKI POLITYKI SPOŁECZNEJ Z WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO.

Zasady realizacji projektów systemowych¹ umożliwiają finansowanie takich działań jak: skierowanie osoby korzystającej z projektu do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej oraz Klubu Integracji Społecznej zgodnie z przepisami o zatrudnieniu socjalnym. KIS oraz CIS są narzędziami ekonomii społecznej, których celem jest minimalizowanie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia oraz wsparcie w podjęciu zatrudnienia. Do głównych korzyści płynących z realizacji zadań w ramach ekonomii społecznej w projektach systemowych należą: połączenie aktywizacji zawodowej ze współpracą z pracodawcami, co umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego; możliwość podejmowania zatrudnienia wspieranego, tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.

Tylko nieliczne ośrodki pomocy społecznej w województwie małopolskim oferują wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej we wsparciu osób wykluczonych społecznie Są to: OPS Łososina Dolna, GOPS Chełmiec, MOPS Kraków oraz OPS Libiąż. OPS Łososina Dolna oraz OPS Chełmiec kierują swoich klientów do Centrum Integracji Społecznej Stowarzyszenia STOPIŁ, natomiast MOPS Kraków i OPS Libiąż utworzyły Kluby Integracji Społecznej we własnych strukturach. Poniżej została przedstawiona charakterystyka zasad funkcjonowania Klubów i Centrów Integracji Społecznej.

OPS w Łososinie Dolnej realizuje projekt „Reaktywacja”, w ramach którego wybrana grupa długotrwale bezrobotnych kobiet z niskim poziomem wykształcenia, małym lub bez

doświadczenia zawodowego została skierowana do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej w Nowym Sączu (powołane przez Stowarzyszenie STOPIŁ) na okres 5 miesięcy (6 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu).

Każdy uczestnik zajęć w ramach udziału w CIS podpisał indywidualny program zatrudnienia socjalnego, który szczegółowo określa jego cele, obowiązki i zasady. Pierwszy miesiąc uczestnictwa w zajęciach w CIS poświęcony był reintegracji społecznej. Uczestnicy otrzymali wsparcie m.in. doradcy zawodowego, trenera zatrudnienia wspieranego oraz możliwość skorzystania z zajęć dot. edukacji społecznej. Okres ten miał na celu zapoznanie się z predyspozycjami poszczególnych osób, a następnie skierowanie każdego z nich na reintegrację zawodową bezpośrednio do pracodawcy. Uczestnicy zajęć w CIS mieli możliwość pracy na stanowiskach takich jak asystent biurowy,

referent ds. obsługi ruchu turystycznego, pomoc kuchenna, pracownik gospodarczy, pracownik biurowy, a tym samym okazję do zaprezentowania swoich umiejętności, zapoznania się z warunkami panującymi w konkretnym zakładzie pracy, zdobycia nowego doświadczenia oraz podwyższenia swoich kwalifikacji zawodowych.

OPS w Chełmcu także współpracuje z Centrum Integracji Społecznej STOPIŁ. Ośrodek realizuje projekt „Mój sukces w moich rękach - program aktywizacji zawodowej w gminie Chełmiec”, którego celem jest zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób będących klientami pomocy społecznej w gminie. Uczestnicy projektu zostają objęci kompleksowym wsparciem, dostosowanym do indywidualnych potrzeb na podstawie diagnozy przeprowadzonej przez pracownika socjalnego. W 2013 r. 10 osób długotrwale bezrobotnych, zostało skierowanych do uczestnictwa w CIS.

¹ „Zasady przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013”

Centrum Integracji Społecznej STOPIŁ zostało powołane przez Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIŁ w roku 2006. Działa głównie w sferze reintegracji społecznej i zawodowej². Uczestnicy mogą korzystać z zajęć grupowych oraz konsultacji indywidualnych z psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym i doradcą zawodowym. Uczestnicy przechodzą 7-tygodniowy cykl edukacji społecznej, po której mają wystawioną opinię psychologiczną, następnie po badaniach lekarskich i szkoleniu BHP mają możliwość reintegracji zawodowej.

Reintegracja społeczna i zawodowa odbywa się na podstawie zatrudnienia socjalnego, według ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Uczestnicy CIS otrzymują za każdy miesiąc świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. Również biorą udział w reintegracji zawodowej bezpośrednio u lokalnych przedsiębiorców.

W przeciwieństwie do powyżej opisanych instytucji, MOPS w Krakowie oraz OPS w Libiążu zdecydowały się same utworzyć Kluby Integracji Społecznej.

MOPS w Krakowie realizuje projekt systemowy „Pora na aktywność” od 2008r. Środki projektu zapewniają możliwość finansowania zajęć w Klubie Integracji Społecznej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej Władysław Kosiniak-Kamysz w 2013r. wyróżnił Klub Integracji Społecznej

2 Reintegracja społeczna - „oznacza to działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w CIS, KIS lub zatrudnionej u pracodawcy, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu;”
Reintegracja zawodowa - „oznacza to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w CIS i KIS zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy;”

MOPS w Krakowie, pisząc o nim, między innymi: „Klub Integracji Społecznej należy do jednego z najdłużej działających podmiotów zatrudnienia socjalnego, a jego wyniki stały się w minionym okresie wzorem dla innych (...)”.

KIS udziela pomocy: w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, miejscu pobytu lub w miejscu pracy oraz w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Praca ukierunkowana jest na zrealizowanie wizji: *„żyć zadowolony w społeczeństwie, bo pracuję”*. Zmierzanie do zmiany w życiu oparte jest na przeświadczeniu uczestników, które wyraża wywieszane przez nich w KIS hasło: *„z niewolnika nie będnie pracownika”*. Z doświadczeń KIS wynika, że to nie przysłowiowy „kij”, motywowanie ograniczeniem pomocy finansowej, lecz „marchewka”, motywacja, chęć uczestnika jest siłą napędową zmian.

Uczestnictwo w KIS jest dobrowolne, jego warunkiem jest realizacja zawartego kontraktu socjalnego. Ścieżka zmian ukierunkowana na osiągnięcie określonych celów, rodzaje aktywności, okres uczestnictwa i poziom aktywności uczestnika są ustalane indywidualnie. Standard uczestnictwa to 6-12 miesięcy na poziomie aktywności 4-7 godzin tygodniowo.

Praca w KIS oparta jest o trzy uzupełniające się nawzajem wymiary: *pracy z indywidualnym przypadkiem*: pracy socjalnej, poradnictwa, wsparcia i doradztwa zawodowego, zespołów interdyscyplinarnych; *pracy grupowej* o charakterze: edukacyjnym, integracyjnym, terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym oraz *zatrudnienia wspieranego* poprzez prace społecznie użyteczne, roboty publiczne.

KIS realizuje również Program Oddłużenie. Osoby zadłużone czynszowo z tytułu korzystania z lokali komunalnych mają możliwość zatrudnienia w ramach robót publicznych pod warunkiem wyrażenia zgody na wpłatę na rzecz zadłużenia części wynagrodzenia.

Uczestnicy KIS poprzez zajęcia warsztatowe przygotowali się do zakładania spółdzielni socjalnych. W październiku 2013 r. grupa uczestników KIS zakładająca Spółdzielnię Socjalną „Wiesz co Jesz” trzymała w ramach Projektu ARES dofinansowanie na założenie spółdzielni. W dniu 05.11.2013 r. kolejna grupa uczestników KIS ma w KRS zarejestrować Spółdzielnię Socjalną Oddłużenie.

Osoby bezrobotne poprzez uczestnictwo w KIS mogą zmieniać sposób myślenia, motywację, ustalać nowe cele, wzmacniać poczucie siły i dzięki temu uczestniczyć w życiu społecznym, podejmować pracę, zakładać spółdzielnie socjalne. Wtedy przestają uczestniczyć w generacji społecznych i ekonomicznych strat a zaczynają wytwarzać wartości dodane i generować zyski.

Klub Integracji Społecznej w Libiążu działa w strukturach **OPS w Libiążu** od 01.02.2006 roku. Od 2008 roku warsztaty terapeutyczne prowadzone w KIS stanowią instrument aktywnej integracji w ramach realizacji projektu systemowego „Rozwój aktywnych form integracji w Gminie Libiąż”.

Głównym zadaniem Klubu Integracji Społecznej jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym na terenie gminy Libiąż poprzez działania mające na celu podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych. Warsztaty terapeutyczne w KIS umożliwiają: nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy; motywowanie

do podjęcia zatrudnienia; nabycie umiejętności sporządzania dokumentów aplikacyjnych; umiejętność zachowań asertywnych; umiejętność komunikacji interpersonalnej; umiejętność rozwiązywania konfliktów rodzinnych bez agresji; umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych; wzrost poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości.

Ponadto Klub Integracji Społecznej, w ramach swojej stałej działalności kontynuuje pracę z osobami, które zakończyły „ścieżkę wsparcia” w projekcie systemowym. Pracownicy KIS w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Chrzanowie przekazują informacje dot. aktualnych miejsc pracy, ofert stażowych, prac interwencyjnych itp. Osoby, które ukończyły zajęcia w ramach projektu są zatrudniane w ramach prac społecznie

użytecznych w OPS lub w innych instytucjach gminnych.

Maria Berdychowska

OPS Łososina Dolna,

Joanna Oleksy

GPS Chelmiec,

Kazimierz Kuc

MOPS Kraków

Mariusz Podlipski

OPS Libiąż

■ W CZTERY OCZY

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „SERCE POGÓRZA”

Zwycięzca w konkursie Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013 kategorii Debiut Roku. Rozmowa z członkami Spółdzielni Socjalnej Serce Pogórza: Julią Sachą, Magdaleną Sochą, Beatą Łazarz, Ewelina Nidecką, Bożeną Krzyżak, Moniką Ochwat-Marcinkiewicz, Magdaleną Dudą i Januszem Marcinkiewiczem

Skąd wziął się pomysł, aby założyć spółdzielnię socjalną?

Początkiem było szkolenie dla osób długotrwale bezrobotnych z gminy Zakliczyn, prowadzone przez Monikę Ochwat - Marcinkiewicz. Nam - bezrobotnym z Gminy Zakliczyn - trafił się trener będący profesjonalistą oraz człowiek szanujący innych i umiejący w ludziach zaszczyć wiarę we własne możliwości i ogromny, ukryty potencjał. To właśnie Monika zaproponowała i zorganizowała dla członków naszej spółdzielni szkolenia na terenie Gminy Zakliczyn z zakładania

i prowadzenia tego typu przedsiębiorstw, co było warunkiem koniecznym by aplikować po dofinansowanie na założenie naszej spółdzielni. Potencjał grupy był ogromny, a szanse na prowadzenie działalności realne. Dobrym przykładem i inspiracją dla nas była Spółdzielnia Socjalna „Opoka” w Kluczach.

Jaką ofertę ma spółdzielnia, co jest jej atutem?

Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza” oferuje przepyszny, oparty na tradycyjnych przepisach i ręcznie wykonany catering z dowozem. Organizujemy również przyjęcia do pięćdziesięciu osób w swoim lokalu.

Jesteśmy obecnie na etapie opracowywania i wdrażania oferty wypoczynkowej dla szkół lub innych grup zorganizowanych. Niewątpliwą zaletą

w tym przypadku jest nasza lokalizacja w samym sercu Pogórza Rożnowsko - Ciężkowickiego, piękny krajobraz i urzekająca cisza oraz spokój. Oferujemy również profesjonalny program kolonii lub zielonych szkół oparty na doradztwie zawodowym i psychologicznym.

Ze względu na kompetencje indywidualne osób budujących Spółdzielnię Socjalną „Serce Pogórza” nasza oferta będzie się poszerzać w miarę możliwości czasowych pomysłodawców.

Podsumowując atuty Spółdzielni Socjalnej „Serce Pogórza”, należałoby jeszcze uzupełnić je o autentyczny uśmiech na co dzień i nieskrywaną radość z podejmowania coraz poważniejszych wyzwań. Nie byłoby naszej spółdzielni bez niesłychanej gospodarności i pracowitości założycieli i pracowników. Naszym atutem jest również wspólne podejmowanie strategicznych decyzji i (oczywiście) nasza kochana szefowa, która ma ogromną wiedzę i niepodważalny autorytet.

Tytuł Debiut Roku oznacza, że Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza” wystartowała

z sukcesem. Jakie były początki spółdzielni czy były jakieś, bariery, a jeśli tak, to jak zostały pokonane?

Tytuł Debiut Roku oznacza dla nas dodatkowe dowartościowanie całej ciężkiej pracy włożonej w powstanie i utrzymanie spółdzielni. Bardzo ważną rzeczą dla osób z naszej spółdzielni jest fakt, iż ktoś nas zauważył, docenił i zrobiły to osoby świadome trudów i wyrzeczeń niesionych na barkach ludzi chcących głosić, krzewić i tworzyć społeczność spółdzielczą w Polsce.

Nagroda to również dowartościowanie ludzi ze spółdzielni. Początki spółdzielni były burzliwe tak, jak charakterystyki osób, które postanowiły ją założyć. Było to stosunkowo niedawno, więc do końca nie wiadomo co już było, a co jeszcze trwa. Na pewno zauważalna jest ogromna różnica pomiędzy postrzeganiem spółdzielczości socjalnej przez świat, a postrzeganiem spółdzielczości socjalnej przez społeczeństwo gminy Zakliczyn, ze szczególnym zwróceniem uwagi na samorządowców naszej gminy. Mamy nadzieję, że ten konkurs będzie impulsem do odrobiny refleksji dla niektórych przedstawicieli społeczności Gminy Zakliczyn.

Jak wygląda sytuacja przedsiębiorstw społecznych na rynku? Czy fakt, że wypełniają cele społeczne ułatwia czy utrudnia funkcjonowanie na rynku? Jakiego wsparcia potrzebują firmy społeczne?

Sytuacja przedsiębiorstw społecznych na rynku zapewne różni się w zależności od celu jaki postawiło sobie przedsiębiorstwo społeczne. Cel, który nam przyświeca, to uczciwa realizacja zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego. W naszym przekonaniu

w spółdzielczości socjalnej jak w żadnej innej, drzemie moc i to moc pochodząca z człowieka.

Praca w spółdzielni jest pewnie jak każda inna, gdy wszystko się już ustabilizuje. Ale zanim się ustabilizuje, zanim w nazwie przestanie straszyć wszystkich słowo „...socjalna”, to potrzeba ogromnego wysiłku, wyrzeczeń oraz odwagi osób pracujących pod takim sztandarem, aby dotrzeć i przekonać do siebie ludzi, dla których „socjalna” to jakaś wątpliwość, niezaradność, ułomność.

Odrzucanie wewnętrzne wszystkiego co ma w nazwie socjalna, znacząco odbija się na traktowaniu spółdzielni socjalnych przez potencjalnych klientów. Dystansu nie tworzy fakt, że spółdzielnia socjalna realizuje przede wszystkim cele społeczne, to sprawia raczej nazwa „społeczna”.

Firmy społeczne potrzebują również dopracowania polskiego prawa do specyfiki funkcjonowania spółdzielni socjalnych. Dla polskich sądów spółdzielnia socjalna to zwykła firma, co przy orzekaniu w sprawach spornych z pracownikami okazuje się ogromnie krzywdzące dla osób, które nie chcą zniszczyć stworzonych przez siebie miejsc pracy.

Firmy społeczne potrzebują też jednoznacznych i łatwych do zastosowania zapisów w zamówieniach publicznych, mówiących o nadrzędności ich ofert nad innymi ze względu na specyfikę funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

Co powiedzieliby Państwo osobom, które myślą o założeniu spółdzielni socjalnej?

Ogromne znaczenie ma to, aby wszystkie osoby, które chcą tworzyć spółdzielnię rozumiały co do siebie mówią,

zaczynając od tłumaczenia sobie prostych rzeczy, a kończąc na przypisaniu swojej roli i odpowiedzialności w działaniach spółdzielni. Ważne jest też, ze względu na niejednokrotnie duży bagaż doświadczeń życiowych, żeby każdy kto chce, mógł rozpocząć budowanie w spółdzielni lepszej prawdy o sobie. Wszelkie nieporozumienia w spółdzielni należy rozwiązywać wspólnie i najszybciej jak się da. W naszej spółdzielni spotykamy się średnio raz na miesiąc, aby porozmawiać, podsumować, zaplanować. Te spotkania są niezależne od bieżących spraw i dają nam wszystkim poczucie bezpieczeństwa, poczucie współdecydowania i budują nasze zaufanie do siebie. To ważne, bo Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza” to duża rodzina, która boryka się czasem z wewnętrznymi nieporozumieniami, a wspólne spotkania i wyjazdy pokazują jak wiele nas łączy.

Jakie to uczucie - być Liderem w Małopolsce?

Bardzo silne wrażenia i emocje towarzyszyły nam podczas rozdania nagród na gali w Krakowie. Miejsce, oprawa gali jak i znamienici goście, którzy chcieli uczestniczyć w tym wydarzeniu, dodały nam energii do dalszej pracy.

Cieszy bycie liderem w Małopolsce. Cieszy to, że udało się nam poza gminą Zakliczyn być zauważonym. Cieszy nas również to, że być może nowe spółdzielnie socjalne będą uczyć się na naszych błędach i na naszym przykładzie. Tak, jak dla nas Spółdzielnia Socjalna „Opoka” jest inspiracją, tak może Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza” zainspiruje innych do podjęcia tego trudnego, ale i satysfakcjonującego wyzwania.

Jakie plany ma Spółdzielnia Socjalna „Serce Pogórza”?

W najbliższym czasie planujemy promować ofertę wypoczynku letniego oraz zimowego w naszej spółdzielni dla grup oraz klientów indywidualnych. Chcemy prowadzić kolonie i zielone szkoły, których program będzie skupiał się na doradztwie zawodowym i psychologicznym.

Chcemy nadal rozwijać naszą działalność i tworzyć miejsca pracy. Chcemy się dalej uczyć i stawać się coraz bardziej profesjonalnym zespołem. Zależy

nam, aby pomagać społeczności lokalnej. Planujemy między innymi zorganizować pobyty wakacyjne dla dzieci z rodzin patologicznych i ubogich z terenu Gminy Zakliczyn, aby przeciwdziałać ich wykluczeniu społecznemu.

Jednak to, co jest dla nas najważniejsze w chwili obecnej, to zmiana warunków umowy dzierżawy budynku, w którym prowadzimy działalność. Budynek byłej szkoły podstawowej jest przez nas odpłatnie dzierżawiony od Gminy Zakliczyn. Warunki dzierżawy nie pozwalają na inwestycje podnoszące

atrakcyjność obiektu oraz otaczającego terenu. Ze względu na krótki czas dzierżawy nie możemy również aplikować po środki unijne w ramach krajowych jak i zagranicznych konkursów. Zmiana warunków umowy w realny sposób ułatwi nam rozwój.

Rozmawiała

Joanna Sutula

Koordynator Małopolskiego Paktu
na Rzecz Ekonomii Społecznej

„OPOKA” WŚRÓD LIDERÓW

Rozmowa z panią Agnieszką Ścigaj, wiceprezesem Spółdzielni Socjalnej OPOKA w Kluczach

Jesteście Państwo pierwszą spółdzielnią socjalną osób prawnych w Polsce, ale przede wszystkim tegorocznym laureatem konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej. Jak na ten tytuł zareagowali pracownicy i beneficjenci waszych usług?

Ten tytuł był dla nas ogromnym zaskoczeniem, które wiązało się z ogromną radością. Oczywiście radość dotyczyła

wszystkich pracowników i przyjaciół spółdzielni. OPOKA to efekt ogromnej pracy wielu ludzi - tych, co w niej bezpośrednio pracują, ale też całego jej otoczenia, które systematycznie wspiera jej rozwój. Dla wszystkich nas, którzy tworzyli spółdzielnię od początku, otrzymanie tego tytułu jest znaczącym wyróżnieniem i powodem do dumy. Nasi beneficjenci to też nasi przyjaciele i razem z nami świętowali ten sukces. Otrzymaliśmy dużo gratulacji i wyrazów sympatii z całej Polski. Tytuł ten jest również dobrą promocją naszych usług, a w szczególności społecznego naszego wymiaru.

W społeczności lokalnej pomaga nam budować nasz wizerunek i promować prospołeczne postawy konsumenckie.

Swoją działalność zaczynali Państwo od...

Początki naszej działalności to efekt lokalnego partnerstwa pomiędzy samorządem, organizacjami pozarządowymi, powiatowym urzędem pracy

i wsparcia wielu instytucji. To partnerstwo pozwoliło na otwarcie spółdzielni właściwie bez żadnej dotacji startowej. Uruchomiliśmy spółdzielnię, która na początku rozpoczęła działalność w branży gastronomicznej, a pierwsza usługa to dożywienie klientów ośrodka pomocy społecznej w Kluczach. Sukcesywnie doskonaliliśmy jakość świadczonych usług branży gastronomicznej, jednocześnie systematycznie planując rozwój kolejnych branż. Taki plan rozwoju był zakładany właściwie od samego początku. W partnerstwie postanowiliśmy uruchomić przedsiębiorstwo społeczne, które będzie dawać miejsca pracy osobom, które uzyskują wsparcie w projektach i placówkach prowadzonych przez stowarzyszenia czy instytucje integracji społecznej na terenie powiatu. Spółdzielnia miała być swego rodzaju „inkubatorem” dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które po uzyskaniu wsparcia w różnego rodzaju projektach jeszcze nie są gotowe by znaleźć zatrudnienie

na otwartym rynku pracy. Chcieliśmy stworzyć firmę, która odnajdzie się na wolnym rynku, nie będzie uzależniona od wsparcia publicznego, będzie dawała realne miejsca pracy i świadczyła usługi deficytowe na lokalnym rynku.... I chyba nam się udało.

Są Państwo spółdzielnią, która swoje usługi oferuje w zasadzie w każdej branży. Skąd czerpicie Państwo inspirację do działań?

Nasza spółdzielnia faktycznie jest wielobranżowa, a główne branże to działalność gastronomiczna, szkoleniowa, budowlana. Uruchamiamy usługi w oparciu o trzy elementy: potrzeba rynkowa i społeczna, dostępne zasoby kadrowe i techniczne oraz rokowanie na dobry wynik ekonomiczny. Staramy się szacować potencjalną rentowność branży. Jeżeli pojawia się jakaś potrzeba na usługę, konsultujemy z naszymi partnerami: PUP, OPS stowarzyszenia czy dysponują potencjałem kadrowym, który mógłby pracować przy tej usłudze i w ten sposób decydujemy się na uruchomienie branży. Taka dywersyfikacja przychodów pozwala nam uniknąć utraty płynności, bo jak w danym momencie spada zapotrzebowanie na jeden rodzaj usługi to wzrasta na inną. Stowarzyszenia założyciele, Ośrodek Pomocy Społecznej czy Powiatowy Urząd Pracy realizują różne projekty adresowane do osób bezrobotnych. W tych projektach kierują do nich różne usługi m.in. szkolenia zawodowe. Spółdzielnia powstała po to m.in. by tworzyć dla nich miejsca pracy, a taka wielobranżowość pozwala realizować cele tej wspólnej polityki.

Są Państwo znani przede wszystkim z działalności cateringowej, ale od pewnego

czasu świadcycie również usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych, i na tym temacie chciałabym się skupić, zwłaszcza w kontekście projektu ustawy o pomocy osobom niesamodzielnym. Jak realizują Państwo usługi opiekuńcze?

Z realizacją tego typu usług mieliśmy znaczne problemy. Kilkakrotnie podejmowaliśmy ten temat, ponieważ jest ogromna potrzeba tego rodzaju usług w naszym środowisku. Mieliśmy również spore zaplecze kadrowe, osoby bezrobotne zostały gruntownie przeszkolone i praktycznie przygotowane do pełnienia roli opiekuna. Jednak świadczenie tego typu usług nie jest rentowne, a środki jakie są dostępne na tego typu usługi nie są w stanie pokryć nawet połowy kosztów jej świadczenia. Wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kluczkach diagnozowaliśmy potrzebę świadczenia tych usług. Potrzeba świadczenia usług opiekuńczych jest ogromna, ma tendencję wzrostową. Jednak nie udało nam się znaleźć adekwatnego źródła finansowania. Działamy na terenie wiejskim, z dość dużą rozciągłością terytorialną, co oznacza spore odległości pomiędzy domostwami i znaczne bariery komunikacyjne, co nie wyróżnia nas specjalnie od innych terenów wiejskich. W obecnych warunkach, usługi opiekuńcze są dofinansowane przez samorządy w wysokości średnio ok. 10-12 zł za godzinę. Jeśli traktować tę stawkę brutto, to opiekunce trzeba by było zapłacić ok. 7 zł brutto za godzinę realnej pracy. By mogła ona dojechać na 2 godziny do klienta musi doliczyć jeszcze ok. 1 godziny na dojazd. Przy prostym rachunku ekonomicznym musiałaby pracować pół dnia za jakieś 12 zł. Do obsługi takiego zadania należy doliczyć jeszcze obsługę

logistyki opiekunek, księgowania kosztów, zaopatrzenia ich w niezbędny sprzęt oraz koszty dojazdów do klienta. Oczywiście tymi kosztami mogłaby spółdzielnia obciążać dodatkowo klienta lub jego rodzinę, ale z praktyki wynika, że jest to znikoma możliwość z uwagi na niskie dochody osób starszych. Jak widać spółdzielnia nie jest w stanie realizować tych usług i to nie ze względu na brak ich nabywców.

Sytuacja, o której Pani mówi nie wygląda optymistycznie.

To jest taka trochę paradoksalna sytuacja - potrzeba społeczna jest ogromna, a nie ma możliwości jej realizowania. Osoby starsze wybierają pójście do DPS, ponieważ samorząd pokrywa koszty ich utrzymania. Taka sytuacja nie jest dobra ani dla klienta - z punktu widzenia jego komfortu psychicznego - ani też dla samorządu - z punktu widzenia ekonomicznego. Mimo, że koszt usług opiekuńczych jest obecnie niedoszacowany, to i tak w perspektywie zawsze będzie tańszy niż koszt opieki całodobowej, która w niejedynym przypadku nie jest konieczna, a stanowi dla klienta w tej sytuacji jedyne rozwiązanie.

Jak zatem wyglądają realia świadczonych usług?

Usługi opiekuńcze realizujemy w obecnej sytuacji okresowo, kiedy udaje nam się pozyskać jakieś dofinansowanie kosztów np. prace publiczne z PUP lub inne zatrudnienie wspierane. Potrzebę tą lokalnie staramy się zabezpieczać na zmianę z OPS lub wspólnie z innymi partnerami, ale zawsze jest to rozwiązanie tymczasowe i doraźne, co jak wiadomo nie wpływa pozytywnie ani na jakość

tych usług, ani też na pełne zadowolenie klientów.

W przygotowaniu jest ustawa o pomocy osobom niesamodzielnym.

Czy jako Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013 mogliby się Państwo do niej odnieść?

Sfera usług w obszarze polityki społecznej, jest naturalnym obszarem do zagospodarowania dla ekonomii społecznej. To przedsiębiorstwa społeczne i organizacje pozarządowe mogą stać się profesjonalnym usługodawcą dla osób niesamodzielnym, a jednocześnie przy okazji takiego podejścia mogą wzmocnić ten sektor. Projekt tej ustawy zakłada szereg nowych rozwiązań, jednak czy te rozwiązania okażą się skuteczne będziemy wiedzieć po uzupełnieniu jej o kwestie finansowe. Oczywiście wiele proponowanych rozwiązań budzi wątpliwości np. kwestie decyzyjności klienta, rozliczeń czy kolejnej procedury ustalania stopnia niesamodzielnym, ale to praktyka, akty wykonawcze pokażą, czy sytuacja z usługami opiekuńczymi się poprawi. Z perspektywy spółdzielni socjalnej mam jedną obawę, która stała się faktem przy rozporządzeniu o rodzinnych domach pomocy społecznej, które to rozporządzenie wyeliminowało spółdzielnie socjalne z możliwości prowadzenia takich placówek. W projektowanej ustawie również jest mowa o organizacjach pozarządowych, co prawda, w słowniku pojęć jest ujęta szeroka definicja obejmująca również spółdzielnie, ale już w paragrafach dotyczących pomocy instytucjonalnej mowa jest o organizacjach pozarządowych. Wracając do rodzinnych DPS, szczególnie na terenach wiejskich spółdzielnie socjalne mogłyby

dawać miejsca pracy, świadcząc przy tym naprawdę dobre usługi - tak jednak się nie stało. Nie jestem prawnikiem i nie potrafię szczegółowo zinterpretować i przewidzieć wszystkich skutków wprowadzenia zapisów ustawy zwłaszcza, że jest ona dość rewolucyjna i obszerna, jednak uważam, że powinna być szeroko skonsultowana z sektorem pozarządowym, bo jej zapisy mogą nie tylko zmienić na lepsze sytuację osób niesamodzielnym, ale również stworzyć dodatkowe miejsca pracy.

Czy Państwa zdaniem, jeśli ustawa wejdzie w takiej formie, przyczyni się do rozwoju tychże usług, zwłaszcza wśród organizacji pozarządowych? Czy osoby wymagające opieki, pomocy, dzięki tej ustawie będą miały łatwiejszy dostęp do korzystania z usług?

Tak jak wcześniej wspominałam, z zapisów samej ustawy i opisu drogi proceduralnej jaką trzeba będzie „pokonać” by otrzymać świadczenia, nie wygląda to na „łatwiejszą drogę”, szczególnie jeśli mówimy o osobach całkiem niesamodzielnym, a często i odmawiających pomocy z uwagi na ich schorzenia. Jednak w rzeczywistości czy ta „droga będzie warta zachodu” zdecydują pewnie środki finansowe. To jest taki trochę uszczypliwy komentarz, z mojej strony, ale z punktu widzenia pracownika sektora pozarządowego coraz bardziej sceptycznie patrzę na kolejne procedury i wynikające z nich tzw. „ułatwienia”. Jeśli procedury mają czuwać nad człowiekiem i jakością usług świadczonych dla niego, jestem jak najbardziej za, jednak jeśli są wprowadzane trochę z założenia, żeby „procedury były” to myślę, że potrafią skutecznie zniechęcić.

Organizujecie Państwo wiele spotkań, wizyt studyjnych. Jako Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013, do czego zachęcalibyście kolegów po fachu - inne organizacje?

Te wszystkie spotkania z koleżankami i kolegami z całej Polski stwarzają możliwość czerpania od siebie nawzajem. Owszem, mamy szansę podzielić się naszym doświadczeniem, jednak i sami sporo z tego czerpiemy. To, czym na pewno zawsze staramy się dzielić, to optymizm i takie pozytywne nastawienie do procesu zmiany i rozwoju. Z własnego „podwórka” oraz z głosów kolegów wiemy, że rozwój sektora nadal jest trudny. Ekonomia społeczna to dziedzina, która cały czas „przeciera szlaki” i nie ma żadnych uniwersalnych rozwiązań. Kluczowe zdanie, które zawsze powtarzamy to: „wizyty studyjne nie są po to by coś dokładnie przenieść z jednego miejsca w drugie, ale po to by zainspirować się, wrócić do siebie, usiąść z partnerami i znaleźć własne rozwiązania”. Ekonomia społeczna jest bardzo lokalna i jej tworzenie i wspieranie musi być planowane również lokalnie. To co ważne, to mieć pomysł, zarazić nim ludzi, zaplanować jego wdrażanie i konsekwentnie wdrażać to co się zaplanowało, nawet jeśli to będzie trudne.

Jakie są Państwa plany na przyszłość?

Mamy wrażenie, że w naszej firmie od samego początku jesteśmy w fazie „notorycznej zmiany”. Wiele założeń i planów wykonaliśmy nawet przed czasem jaki sobie założyliśmy. To ciągłe dążenie do rozwoju i tempo w jakim to wykonaliśmy, trochę nas „zmęczyło”. Teraz daliśmy sobie trochę czasu na

zatrzymanie, zadbanie o to, co udało nam się stworzyć, zadbanie o klientów, załogę, bazę techniczną i strukturę organizacyjną. Nie chcę powiedzieć, że nie mamy planów, bo to nie jest prawdą, ale ten moment też jest dla nas ważny i potrzebny. Nagrodę, którą otrzymaliśmy w konkursie m. in. zainwestowaliśmy w rozwój spółdzielni. Kupiliśmy grunt niedaleko Pustyni Błędowskiej, który kiedyś chcemy zagospodarować turystycznie, mamy plany rozbudowy naszej bazy o część rehabilitacyjną i szkoleniową z przeznaczeniem na bazę kształcenia osób niepełnosprawnych w województwie. Jak widać plany są, jednak to są

perspektywy wieloletnie i wymagające sporych nakładów inwestycyjnych. Marzy nam się stworzenie pełnej oferty dla osób niepełnosprawnych, by dać im możliwość rozwoju w każdym kierunku i jak Walt Disney powiedział „jeśli potrafisz o czymś marzyć, to i potrafisz tego dokonać”. Nie poddamy się w tych dążeniach.

Dziękując za rozmowę, życzę wielu pomysłów i sił do ich realizacji.

Dziękuję.

Rozmawiała

Ewa Solecka-Florek

Specjalista pracy z rodziną

Z OBSERWATORIUM

OPIEKUNOWIE RODZINNI STARSZYCH OSÓB ZALEŻNYCH

Według danych GUS pochodzących z NSP Ludności i Mieszkań 2011 w Małopolsce w 2011 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 16,6% Małopolan. Zgodnie z prognozami, do 2035 roku udział osób w tym wieku w Małopolsce wzrośnie do 25,5%. Jedną z przyczyn zmiany struktury demograficznej będzie coraz dłuższe przeciętne trwanie życia¹. Co prawda, proces starzenia się ludności w Małopolsce nie jest tak dynamiczny, jak w innych województwach, jednak jest to niewątpliwie duże wyzwanie dla funkcjonowania współczesnej rodziny, z którym już dzisiaj musimy się mierzyć. Szczególną uwagę należy poświęcić opiekunom rodzinnym.

Opiekunem nieformalnym nazywamy osobę, która dostarcza regularnego, trwałego, fizycznego i (lub) emocjonalnego wsparcia oraz asysty przy czynnościach dnia codziennego komuś, kto jest fizycznie lub intelektualnie niepełnosprawny, psychicznie chory albo jest osobą starszą, której psychofizyczną kondycję można określić jako słabą. Często zamiennie używa się określeń „opiekun rodzinny” i „opiekun nieformalny”, należy jednak zaznaczyć, że w grupie opiekunów nieformalnych znajdują się niekiedy także przyjaciele, sąsiedzi czy znajomi. Dzisiaj, to właśnie rodzeni opiekunowie nieformalni pełnią kluczową rolę w zapewnianiu

opieki dla swoich bliskich². Nie należy oczekiwać zmiany tej sytuacji, a raczej dążyć do poprawy funkcjonowania takiej opieki i ułatwienia jej osobom sprawującym. Problemem jest jednak obciążenie rodziny, jakie powoduje opieka nad zależną osobą starszą. Jak pisze dr Mariola Raclaw, *opieka rodziny nad osobami starszymi i świadczona im pomoc z jej strony jest w Polsce normą kulturową. Od najbliższych krewnych społeczeństwo oczekuje wsparcia seniorów, sankcjonując nie tylko zwyczajowo, ale także przepisami prawa (przez ustanowienie obowiązku alimentacyjnego) ten nakaz moralny. Opiekunowie rodzinni - co nie jest wyłącznie polską specyfiką - to przede wszystkim kobiety w średnim wieku, głównie córki*³.

Tematykę opiekunów nieformalnych do tej pory podejmowano w kilku badaniach. Jednym z ważniejszych był międzynarodowy projekt EUROFAMCARE⁴, realizowany w Polsce w latach 2003-2004. Na podstawie liczby osób starszych niepełnosprawnych oraz wymagających pomocy liczbę opiekunów nieformalnych w Polsce (nierejestrowanych w naszym kraju) oszacowano na 2 mln osób. Dodatkowo, badanie potwierdza, że najczęściej opiekunkami osób starszych są kobiety, w wieku 50-59 lat, zajmujące się rodzicami lub

teściami oraz że większość badanych opiekunów nie była aktywna zawodowo⁵. Drugim ważnym badaniem o tej tematyce w Polsce był projekt Carers@Work, w ramach którego przeprowadzono 58 pogłębionych indywidualnych wywiadów z pracującymi opiekunami, w tym z 32 osobami z Małopolski. Wyniki potwierdziły, że z punktu widzenia opiekunów nieformalnych brakuje informacji jak tę opiekę organizować, jakie są możliwości wsparcia dla opiekunów i gdzie można je uzyskać⁶.

Potwierdzenia tezy o tym, że to kobiety częściej sprawują nieformalną opiekę nad osobami zależnymi, nie tylko starszymi, można szukać w danych o małopolskim rynku pracy, gdzie stałą tendencją jest przewaga kobiet wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych (na koniec 2012 roku 52,2%) oraz wśród osób biernych zawodowo (60,8% - IV kwartał 2012 r.). Z kolei w grupie pracujących - kobiety stanowią mniejszość (44% - IV kwartał 2012 r.). Mniej korzystna sytuacja kobiet na rynku pracy jest związana m. in. z trudnościami w łączeniu przez nie obowiązków zawodowych z rodzinnymi. Czynnikiem negatywnie wpływającym w tym przypadku na obecność kobiet na rynku pracy jest nie tylko brak powszechnego dostępu do różnych form opieki nad osobami zależnymi, ale też brak upowszechniania elastycznych form pracy.

1 Kondycja Małopolskiej Rodziny, Rozdział „Tło demograficzne”, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, 2013.

2 Magdalena Rosochacka-Gmitrzak, *Wsparcie opiekunów nieformalnych - w stronę równowagi społecznych oczekiwań i opiekuńczych możliwości rodzin* [w:] *Publiczna troska, prywatna opieka. Społeczności lokalne wobec osób starszych*. Red. Mariola Raclaw, Warszawa 2011, s. 140.

3 Mariola Raclaw, *Opiekunowie nieformalni - „niewidoczne” podmioty* [w:] *Publiczna troska, prywatna opieka. Społeczności lokalne wobec osób starszych*. Red. Mariola Raclaw, Warszawa 2011, s. 275.

4 www.ukc.de/extern/eurofamcare/ [5.11.2013].

5 Jolanta Perek-Białas, *Urynkowanie usług opiekuńczych dla osób starszych w Polsce - możliwości i ograniczenia* [w:] *Publiczna troska, prywatna opieka. Społeczności lokalne wobec osób starszych*. Red. Mariola Raclaw, Warszawa 2011, s. 64-65.

6 Perek-Białas J., Stypińska J., *Carers@Work - Between Job and Care: Conflict or Opportunity? - National Report of Poland, 2010.*

To przede wszystkim kobiety opiekują się dziećmi, co może powodować rezygnację z pracy zawodowej, czy przerwę w jej ciągłości. Na tle krajów UE, Polska ma jedną z niższych stóp zatrudnienia kobiet mających dzieci w wieku 0-5 lat, ale też kobiet w wieku przedemerytalnym, a więc w wieku, w którym zostają one po raz pierwszy babciami⁷. Najczęściej też, właśnie w tym wieku, kobiety zostają opiekunkami osób starszych.

Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych będzie systematycznie rosło w kolejnych latach. Wszelkie zmiany nie mogą obyć się bez uwzględnienia potrzeb i oczekiwań nieformalnych opiekunów osób starszych, którzy będą potrzebowali systemowych rozwiązań umożliwiających im opiekę, gdy nie są zatrudnieni i mogą poświęcić się opiece, ale także gdy będą musieli łączyć opiekę z pracą. Na temat opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi pisaliśmy już w dziale „Z Obserwatorium” w kontekście Projektu Programu Strategicznego „Włączenie Społeczne” w es.O.es 4(2012). Przedstawiliśmy założenia Programu, w części dotyczącej osób zależnych, starszych i niepełnosprawnych, podkreślając fakt, że stanem pożądanym jest organizowanie opieki nad osobami starszymi tak, aby maksymalnie wydłużyć czas, w którym możliwe jest ich przebywanie we własnym środowisku i pozostawanie w domu oraz pokazaliśmy katalog proponowanych rozwiązań.

Przechodząc do realizacji zaplanowanych działań, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach Projektu Małopolskie Obserwatorium Polityki

Społecznej w najbliższym czasie zamierza prowadzić badanie społeczne, w oparciu o koncepcję przygotowaną przez dr Jolantę Perek-Białas, pn. „Opiekunowie nieformalni osób starszych - problemy, potrzeby, wyzwania dla polityki społecznej”, którego celem jest identyfikacja i charakterystyka rozwiązań i sposobów, które będą systemowo wspierały nieformalnych opiekunów osób starszych w Małopolsce. Należy podkreślić, że jest to pierwsze tego typu kompleksowe badanie z udziałem opiekunów nieformalnych na terenie Małopolski, którego wyniki będą istotne w realizacji systemu pomocy dla rodzinnych opiekunów. Podstawowe pytanie, na które chcemy uzyskać odpowiedź to: *jakie formy wsparcia byłyby najbardziej pożądane dla opiekunów rodzinnych osób starszych, które byłyby akceptowane i możliwe do zrealizowania w regionie?*

W ramach badania przeprowadzonych zostanie 20 wywiadów pogłębionych z niepracującymi oraz 20 z pracującymi opiekunami rodzinnymi osób starszych. Wywiady podzielone zostaną tak, aby uwzględnić zarówno opiekunów mieszkających z osobami zależnymi, jak i dojeżdżających, obszary miejskie i wiejskie oraz 5 subregionów Małopolski. Wyniki wcześniej przedstawionych badań uwzględnione zostały w określeniu struktury demograficznej próby - 80% badanych będą stanowiły kobiety oraz 70% badanych osób będzie w wieku 50-59 lat. Drugim etapem badania będzie zorganizowanie paneli eksperckich (subregion KOM i Małopolska Zachodnia; subregion tarnowski i sądecki oraz subregion podhalański), gdzie z różnych perspektyw dyskutowane będą wyłonione w trakcie wywiadów problemy oraz analizowane proponowane rozwiązania.

Obecnie brak jest szczegółowych danych umożliwiających wdrożenie tych z działań, które będą najkorzystniejsze z punktu widzenia opiekunów nieformalnych, uwzględniając różnicowanie lokalne oraz już funkcjonujące rozwiązania. Wychodząc z założenia, że taką wiedzę w największym stopniu dysponują opiekunowie rodzinni oraz eksperci, oczekujemy, że tę lukę informacyjną uzupełnią właśnie przedstawione badania społeczne. Należy pamiętać, że utrzymanie osoby starszej w jej otoczeniu jest ważne nie tylko z punktu widzenia jej dobrostanu psychicznego oraz jakości opieki, ale też tańsze, niż opieka instytucjonalna. Podejmowane działania są także istotne z perspektywy rynku pracy, poprzez rozwiązania na rzecz aktywizacji zawodowej opiekunów nieformalnych.

Joanna Sarata

Referent ds. badań i analiz

⁷ *Kondycja Małopolskiej Rodziny*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Rozdział „Rynek pracy”, przygotowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, 2013.

es.0.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Małopolska

Projekt: *Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej - Etap I*

**AKADEMIA ROZWOJU
EKONOMII SPOŁECZNEJ**

Projekt: *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej*

Projekt: *Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Projekt: *Pomocna dłoń pod bezpiecznym dachem*

SWISS
CONTRIBUTION

AKADEMIA ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ

W SKŁAD OFERTY AKADEMII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ WCHODZI:

NIEODPŁATNA POMOC W ZAŁOŻENIU I PROWADZENIU SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ OBEJMUJĄCA M.IN.:

- dotacje
- wsparcie pomostowe
- szkolenia
- usługi księgowe
- usługi prawne
- usługi marketingowe
- doradztwo
- wizyty studyjne

SZKOLENIA I DORADZTWO DLA OSÓB, ORGANIZACJI I INSTYTUCJI ZAINTERESOWANYCH:

- spółdzielniami socjalnymi
- ekonomią społeczną
- rozwojem lokalnym
- pozyskiwaniem środków unijnych

POMOC DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH (NGO), W RAMACH SZKOLEŃ I DORADZTWA:

- dla osób chcących założyć fundację lub stowarzyszenie
- dla organizacji pozarządowych, które chcą:
  - założyć działalność gospodarczą
  - profesjonalizować swe działania
  - pozyskiwać fundusze unijne
  - działać w partnerstwie

WŁĄCZENIE W DZIAŁANIA MAŁOPOLSKIEGO PAKTU NA RZECZ EKONOMII SPOŁECZNEJ:

- platforma małopolskiego środowiska ekonomii społecznej
- możliwość konsultowania i rekomendowania optymalnych rozwiązań dla ekonomii społecznej
- współpraca z kluczowymi aktorami z trzech sektorów zainteresowanych ekonomią społeczną
- realizacja wspólnych przedsięwzięć / projektów

PROMOCJA DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH:

- coroczny konkurs na „Małopolskiego Lidera Przedsiębiorczości Społecznej”
- możliwość umieszczenia oferty w „Katalogu produktów i usług przedsiębiorstw społecznych”
- promocja w internecie, na małopolskiej stronie ekonomii społecznej: www.es.malopolska.pl
- możliwość prezentacji oferty na imprezach promocyjnych m.in. targach przedsiębiorstw społecznych
- certyfikacja produktów i usług małopolskich przedsiębiorstw społecznych Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup ProSpołeczny”

Doradztwo dla osób fizycznych:

Katarzyna Zientarska
tel.: (+48) 12 426 88 11
tel. kom.: 698 896 913
e-mail: kzientarska@rops.krakow.pl

Doradztwo dla JST, NGO:

Marta Bohdziewicz-Lulewicz
tel.: (+48) 12 426 88 11
tel. kom.: 698 896 913
e-mail: mlulewicz@rops.krakow.pl

Szkolenia oraz wizyty studyjne:

Renata Kania
tel.: (+48) 12 426 88 11
tel. kom.: 698 896 913
e-mail: rkania@rops.krakow.pl